

चला, लिहू या!

५

अबब!
मांजर काढू शकतं
शंभर आवाज!

४

सकाळ
सोबत
बालूया
In Association with

चला तर मग, आपणही
आमच्याशी बोलू शकता.
०२०- ७११७१६६९
या क्रमांकावर फोन करून तुम्ही
आमच्याशी मनमोकळेपणाने
संवाद साधू शकता.

सकाळ

पुणे, शुक्रवार, ११ ऑगस्ट २०२३ ■ पाने १२ किंमत ₹ ६

NiE NEWSPAPER
IN EDUCATION

ह्या नभाने ह्या भुईला दान द्यावे

ह्या नभाने ह्या भुईला दान द्यावे
आणि ह्या मातीतून चैतन्य गावे
कोणती पुण्ये अशी येती फळाला
जोधव्याला चांदणे लखडून जावे

ह्या नभाने ह्या भुईला दान द्यावे
आणि माझ्या पापणीला पूर यावे
पाहता ऋतुगंध कांती सांडलेली
पाखरांशी खेळ मी मांडून गावे

गुंतलेले प्राण ह्या रानात माझे
फाटकी ही झोपडी काळीज माझे
मी असा आनंदुनी बेहोष होता
शब्दगंधे, तू मला बाहूत घ्यावे !

— ना. धों. महानोर

(पक्ष्यांचे लक्ष थवे या काव्यसंग्रहातून साभार.)

(मोहन यादव : सकाळ छायाचित्रसेवा)

मित्रांनो, आपल्या देशासाठी नैर्ऋत्य मॉन्सून अत्यंत महत्त्वाचा ठरतो. जून ते सप्टेंबर या कालावधीत पडलेल्या पावसानं धरणीमाता न्हाऊन निघते, सर्वत्र हिरवाई पसरते. तुम्हाला माहितीच आहे, की भारत हा कृषिप्रधान देश आहे. मृगाचा पाऊस बरसल्यानंतर बळिराजा कामाला लागतो, आपली शेती नांगरतो, पेरणी करतो, पावसाच्या शिडकाव्यानं कोंब फुटू लागतात आणि पिकाला कणसं लगडू लागतात... एक ऋतू संपूर्ण चक्र फिरवून टाकतो...

मित्रांनो, नुकतेच निधन झालेल्या ना. धों. महानोर यांना 'रानकवी' म्हणून ओळखत. त्यांनी नभातून पडणाऱ्या या धारांचं व त्यांचं धरणीमातेसाठी असलेल्या महत्त्वाचं अत्यंत छान वर्णन केलं आहे. सोबतची कविता वाचल्यावर तुम्हाला पावसानं शेतकऱ्यांच्या आयुष्यात काय बदल होतात, हे समजेल. या ऋतूत भिजण्याचा आनंद तुम्ही नक्कीच घ्या, त्याचबरोबर आपल्यासाठी शेतात राबणाऱ्या, वर्षभर तुमची भूक भागवणाऱ्या शेतकऱ्यांचं स्मरण करायला मात्र विसरू नका...

पर्यटन मला आवडे

उन्हाळी सुट्टीमध्ये आम्ही मुंबई येथील राणीच्या बागेला भेट दिली. तिथे आम्ही पक्षी, प्राणी पाहिले. प्राण्यांमध्ये पाणघोडा, सारंग, कुरंग, हत्ती, वाघ, सिंह, बिबट्या व मगर अशा प्रकारचे प्राणी आम्ही पाहिले. तसेच पक्ष्यांमध्ये बगळा, सैन्य मकाऊ, राखाडी पोपट असे वेगवेगळ्या प्रकारचे पक्षी आम्ही पाहिले. मला त्यातील सर्वांत जास्त पेंग्विन आवडले. पेंग्विनसाठी वातानुकूलित वातावरण निर्माण केले होते. कासवांना अन्न देतानाही आम्ही पाहिले. तेथील कामगारांनी कासवाला गाजर, काकडी, गोबी, फ्लॉवर हे दिले. जपानी गार्डन ही त्या बागेत होते. हा एक खूप अनुभवी क्षण होता. यातून मला प्राण्यांविषयी, पक्ष्यांविषयी भरपूर प्रमाणात माहिती मिळाली व ज्ञानात भर पडली.

— मानवी गवंडगावे

इंग्रजीची भीती शिक्षकांमुळे गेली...

माझे आवडत्या शिक्षिका मनीषा नेवाळे मॅडम आहेत. स्वभावाने अतिशय शांत, प्रेमळ आणि मनमिळाऊ आहेत. त्यांची शिकवण्याची पद्धत खूपच अनोखी आहे. अवघड वाटणारा इंग्रजी शब्ददेखील आता मला सोप वाटतो. त्या नेहमी आम्हा सर्व विद्यार्थिनींवर बारकाईने नजर ठेवतात. आम्हाला अवघड वाटणारा प्रश्न त्या अगदी मैत्रीण म्हणून आमच्याशी संवाद साधत सोडवतात आणि आम्हाला नेहमी समजून घेतात. म्हणूनच त्या माझ्या प्रिय शिक्षिका आहेत. नेहमी शाळेच्या, विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीसाठी कार्यरत असतात आणि कार्यक्रमाच्या प्रारंभी सुंदर भाषण देऊन आम्हा सर्व विद्यार्थ्यांचे मनोबल वाढवतात. दर वर्षी आमच्या शाळेत वेगवेगळ्या स्पर्धा परीक्षा होत असतात. जेणेकरून अभ्यासाचा ताण बाजूला ठेवून विद्यार्थी त्यांच्या आवडीचा छंद जपून स्वतःचा विकास करतील. विविध परीक्षांमध्ये आमच्या टीचर आम्हाला भाग घेण्यास प्रेरित करत असतात. कारण त्या नेहमी आम्हाला पाठिंबा देत असतात. आम्हाला आमच्या नेवाळे मॅडमचा खूप अभिमान आहे आणि त्या मला खूप आवडतात.

— अनुष्का खाडे

पावसाळा

वसंतात काय अनोखे घडले, अनेक पान-फुले बहरू लागली त्यांना पाहून मन भरून आले

तुझा आवडता ऋतू कोणता असा प्रश्न कुणी विचारला तर लगेचच आपल्या डोळ्यांसमोर येतो तो मन मोहून टाकणारा, सर्वांना आनंद देणारा व सुखमय वाटणारा पावसाळा.

ग्रीष्म ऋतूत बसणारे उन्हाचे चटके, लोकांचे पाण्यासाठी दाहीदिशांना वणवण फिरणे, तो असह्य उकाडा त्यामुळे नको तो उन्हाळा असेच सर्वांना वाटते. उन्हाळ्याच्या भट्टीत निसर्गसुद्धा भाजून करपून निघतो. शेतकरी आभाळाकडे टक लावून बसलेले असतात आणि जवळपास जून महिन्याच्या पाच ते सात तारखेपासून पावसाच्या थंडगार सरी यायला सुरुवात

होते. आणि मग मला म्हणावेसे वाटते, मित्र आपला पाऊस आला उघडा खिडक्या दारे, थेंब होऊन मुठीत येती आकाशातील तारे!

पावसाची पहिली सर जेव्हा येऊन जाते तेव्हा साऱ्या आसमंतात मातीचा सुगंध दरवळत राहतो. पावसाळ्याची ही चाहूल प्रत्येक जीवनामात्रासाठी आनंददायी ठरते, प्रत्येकाची तहान भागते, साऱ्या सृष्टीने हिरवी साडी नेसली आहे की काय असे वाटते. पावसाळ्यात जलधारा जणू नृत्यच करू लागतात. आम्हाला आवडणाऱ्या गारा, त्या जणू आकाशातून बरसणाऱ्या मोत्यांप्रमाणे भासतात. पाठीवर मोठे मोठे पावसाचे थेंब झेलत हातात वाटी घेऊन गारा वेचण्याची मज्जा काही औरच! 'पाणी म्हणजे जीवन' आणि असा जीवनदायी

पावसाळा मला खूप आवडतो.

दगांच्या गर्जना-विजांचा कडकडाट अशा दिमाखात पावसाळ्याचं आगमन होतं. कधी तो धो-धो कोसळतो, तर कधी रिमझिम येतो. मरगळलेल्या वृक्षवेली चैतन्याने पुन्हा फुलू लागतात. धरतीमाता पाणी पिऊन तृप्त व कृतार्थ होऊन जाते. उन्हाळ्यातच तयार करून ठेवलेल्या घरट्यात पक्षी विसावतात.

येरे घन येरे घना, न्हाऊ घाल माझ्या मना

अशी घामजलेली धरती सचैल स्नान करू लागते.

आला पाऊस आला पाऊस, खेळू पाण्यात वाटते हौस चांदीच्या धारा डोक्यावरी धरा, भरभर वारा गरगर फिरा

असे म्हणत मुले नाचू लागतात.

शेतकरी राजाची पेरणीची गडबड सुरू होते. असा हा पावसाळा मानवी जीवनात एक नवा सूर्योदय घेऊन येतो. परंतु जर हीच वर्षाणी रसली तर? आपल्या तोंडचं पाणी पळेल. प्राणिमात्रांची हेळसांड होईल. सारी पृथ्वी दुष्काळाच्या भीषण आगीत होरपळून जाऊ शकते. आणि हीच वर्षाणी अति लाडात आली तर? महापूर, शेतीचे नुकसान, अनेक ठिकाणी पडझड, वाहतुकीची कोंडी अशी एक ना अनेक संकटे आ वासून उभी राहतात. आणि म्हणून हवा तेवढा पाऊस पडला तरच वसुंधरा सुजलाम-सुफलाम होऊन जाते. म्हणून म्हणावेसे वाटते, 'असा पाऊस येऊन जावा सारा मोहोर फुलून जावा चेतन्याला धुमारा फुटावा'

— सिद्धी कणसे

शिक्षकांमुळेच होतात संस्कार

'ज्ञान दिल्याने ज्ञान वाढते, त्या ज्ञानाचे मंदिर हे, सत्य शिवाहून सुंदर हे...'

सत्य शिवाहूनही सुंदर असणाऱ्या... या माझ्या ज्ञानाच्या मंदिरात ज्ञानरूपी अमृत देऊन माझ्यासारखेच सुंदर विद्यार्थी, मूर्तिमंत, संस्कारी विद्यार्थी घडवणारे या शाळेतील सर्वच शिक्षक माझ्या आवडीचे आहेत, या सर्वच शिक्षकांनी दिलेली संस्काररूपी शिदोरी हेच माझे उत्तम व्यक्तिमत्त्व, गुणवंत विद्यार्थी घडवणारे माझ्यासाठी संस्कार केंद्र आहे.

'गुरुशिवाय नाही होत जीवन साकार, डोक्यावर जेव्हा असतो गुरुंचा

हात, तेव्हाच मिळतो जीवनाला खरा आकार...'

माझ्यासारख्या मातीच्या गोळ्याला घडवणारे, जीवन साकार करून सुंदर आकार देणारे सदैव माझ्या डोक्यावर अन् पाठीवर हात ठेवून प्रोत्साहन देणारे आणि जीवनाला खरा आकार प्राप्त करणारे माझे आवडते शिक्षक म्हणजेच माझ्या वर्गशिक्षिका अमृता गायकवाड मॅडम. त्या आम्हाला 'परिस्पर अभ्यास-१' हा विषय शिकवतात. त्या आम्हाला इतकं छान शिकवतात की ते लगेच समजते. त्या आम्हाला चांगल्या सवयी लावतात. आपली काळजी कशी घ्यायची, हेही सांगतात.

त्या माझे व माझ्या मैत्रिणीचे खूप लाड करतात आणि जेवढे लाड तेवढाच मार. मी पाचवीला गेले तेव्हा पहिल्याच दिवशी मला खूप भीती वाटत होती, परंतु गायकवाड मॅडममुळे ती भीतीच गेली. जेव्हापासून त्या आम्हाला शिकवतात, तेव्हापासून त्या मला खूप आवडतात. त्यांना मी चौथीमध्ये असल्यापासून ओळखते. जेव्हा माझा अभ्यास अपूर्ण राहतो तेव्हा मला भीती वाटते, की मॅडम मला छडी मारतील, पण त्या माझ्यासाठी नेहमी आदर्श राहतील, आणि मी त्यांना कधीही विसरू शकणार नाही.

— शांभवी देसाई

अर्चना ताटी, सेंट विवेकानंद इंग्लिश मीडियम स्कूल, नगर

स्वरा पोटेकर, विद्या प्रतिष्ठान न्यू इंग्लिश मीडियम स्कूल, बारामती

सान्वी शेंडगे, विद्या प्रतिष्ठान न्यू इंग्लिश स्कूल, बारामती

दोस्तहो, विक्रमांची दुनिया अजब आणि अतर्क्य. चला तर, विक्रमांच्या पोतडीत या वेळी काय काय आहे ते बघूया.

विक्रमांची अजब दुनिया

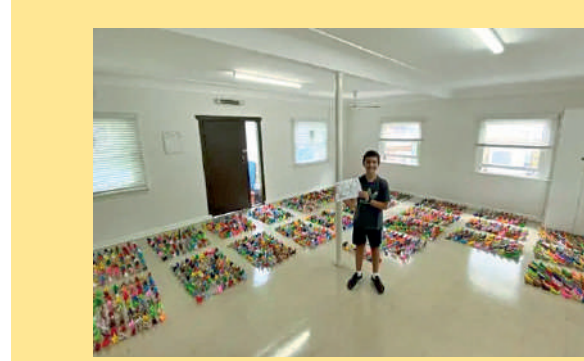
टेडी बेअरचं अमेझिंग कलेक्शन

टेडी बेअर कुणाला आवडत नाही? प्रत्येकाच्या घरात टेडी असतो, किंवा कधी ना कधी त्याच्याशी खेळलेली असतं, पण हंगेरीतल्या इस्तवान अर्नोझकच्या इतकं मात्र क्रेझी कुणीच नाही, बरं का. **या मंडमकडे किती टेडी बेअर आहेत माहीत आहे? तब्बल २०,३६७!** होय, आणि गंमत म्हणजे प्रत्येक टेडी वेगळा आहे. विसाव्या वर्षी त्यांनी टेडी बेअरची खरेदी केली आणि त्यानंतर हा सिलसिला सुरूच राहिला. इतके टेडी झाल्यावर मग त्यांनी एक शकल लढवली. त्यांनी त्यांच्या गावात चक्क एक टेडी म्युझियमच तयार करून टाकलं. भारी ना?

ग्लासचा पिरॅमिड

घरात कधी तरी एखादा ग्लास फुटला तर तुम्हाला रागावलं जातं; पण समजा तुम्हाला ५४,७४० ग्लास एकमेकांवर ठेवून पिरॅमिड करा म्हटलं तर? दोस्तांनो, अतिशय नाजूक अशा या ग्लासचा एक ८.२३ मीटर उंचीचा पिरॅमिड तयार करताना त्या लोकांच्या छातीत किती धडधडत असेल ना? पण दुबईतल्या अटलांटिस, द पाम अँड मोएट या हॉटेलांनी हा विक्रम केला... आणि एकही ग्लास न फोडता!

ओरिगामी... लई भारी!

ओरिगामी कलेत कागद फोल्ड करून विविध गोष्टी तयार करता येतात हे तर तुम्हाला माहीतच आहे. सिडनीतल्या एथन कार्पस नावाच्या मुलाला मात्र या ओरिगामीनं इतकं झपाटलं, की त्यानं विक्रमच केला. **बारा वर्षांच्या या मुलानं २,६९९ वस्तू तयार केल्या आणि त्यांचं प्रदर्शनही आयोजित केलं.** तुम्हीही ट्राय करा.... विक्रम नव्हे हो! ओरिगामीच्या वस्तू!

टोपीवर टोपी

अमेरिकेतील नॉर्थगेट स्कूलच्या विद्यार्थ्यांनी एक धमाल विक्रम केला. त्यांनी डोक्यावर एकावर एक अशा टोप्या घालायचा विक्रम केला. या शाळेच्या शिक्षिका मिस अंडरवूड यांच्या डोक्यावर **विद्यार्थ्यांनी एकावर एक अशा टोप्या ठेवल्या आणि त्याची उंची झाली तब्बल तीन फूट चार इंच.** तुम्हाला सोपा वाटेल हा विक्रम; पण करून बघा म्हणजे कळेल. या विद्यार्थ्यांनी चक्क पाच

महिने या विक्रमासाठी प्रॅक्टिस केली. वेगवेगळी कॉबिनेशनस तयार केली. फक्त एवढंच नाही, तर ऐन वेळी फजिती नको, म्हणून तीन वेगवेगळ्या गटांनी विक्रमाचा प्रयत्न केला. त्यात सर्वात शेवटी तीन फुटांच्या टोप्यांचा विक्रम नोंदवला गेला. या टोप्या एकमेकांवर ठेवून तीस सेकंद तशाच ठेवण्याचीही कसरत त्यांनी केली.

शाळेतून घरी आल्यावर छान काही तरी खायला मिळावं किंवा डब्यात पण नेता यावं असं काही तरी तुम्हाला स्वतःलाच करावंसं वाटतं ना? चला तर मग, आज आपण छानपैकी सँडविच बनवू या. करायला एकदम सोपं.

साहित्य :

चटणीसाठी : पाव वाटी ओले खोबरे, मूठभर कोथिंबीर, आठ-दहा पुदिन्याची पाने, दोन-तीन मिरच्या, आले, लसूण, आमचूर पावडर, जिरे, मीठ, सँडविचसाठी : उकडलेला बटाटा, गाजराचा व कोबीचा कीस, सिमला मिरची, काकडी-टोमॅटोच्या चकत्या, (आवडीप्रमाणे भाज्या घ्याव्यात) व चीझ.

मिक्स व्हेज सँडविच

कृती :

- ब्रेडचे मोठे स्लाइस घ्या.
- त्यावर हिरवी चटणी लावून हव्या त्या भाज्यांची मांडणी करून वरून चीझ स्लाइस ठेवावे किंवा चीझ किसावे.
- ब्रेडचा दुसरा स्लाइस वर ठेवून हाताने हलकेच दाबा.
- आवड असल्यास भाज्यांवर मिरपूड किंवा चाट मसाला भुरभुरावा.
- टोस्टरमध्ये गरम करून घ्या किंवा उन्हाळ्याच्या दिवसात तसेच गार सँडविच खायला हरकत नाही.
- ब्रेडऐवजी पोळी वापरून अधिक पौष्टिक अशी फ्रँकी तयार होऊ शकते. लेट्यूसच्या पानातदेखील वरील साहित्य वापरून अत्यंत लो कॅलरी व न्यूट्रिशनस असा व्हेज रोल तयार करता येईल. लेट्यूस नसल्यास कोबी किंवा पालकाचे मोठे पान वापरता येईल.

कोणाला फायद्याचे?

सर्वांनाच हे सँडविच खाता येईल. हेल्दी पाहिजे असेल, तर चीझ न वापरता बनवावे. ब्रेड वगळता बाकी सर्व साहित्य हे पौष्टिक अन्नघटकांनी परिपूर्ण आहे. लहानांना आवडेल असा सोपा पौष्टिक नाश्ता.

तंतुमय पदार्थांचा वापर :

मिन्न-मैत्रिणींनो, ज्या व्यक्ती दिवसभरात किमान २५ ग्रॅम फायबरचा आहारात समावेश करतात अशांना विविध आजारांपासून संरक्षण मिळते. आहारतून चोथा मिळण्यासाठी आपल्या रोजच्या खाण्यात तंतु असलेल्या पदार्थांचा समावेश असणे फायद्याचे ठरते. यासाठी फळे, सॅलड, मोडाची धान्ये व न सडलेली धान्ये आहारात योग्य प्रमाणात असणे गरजेचे आहे.

प्रयोग करा

दोस्तांनो, आपण कोणताही पदार्थ करतो, तेव्हा अमुकच साहित्य पाहिजे वगैरे काही नसतं. आता या सँडविचमध्ये तुम्ही तुम्हाला पाहिजे त्या आवडत्या गोष्टींचा वापर करू शकता. एखादी भाजीसुद्धा वापरता येईल. चीझऐवजी लोण्याचा वापर करू शकता. आई-बाबांच्या मदतीने टोस्टरचा वापर करून थिल्ले सँडविचसुद्धा तुम्ही तयार करू शकता व आपल्या मित्रांना पार्टीही देऊ शकता...

"SAKAL NIE' अॅप

Sakal NIE शैक्षणिक अॅप, इयत्ता पाचवी ते दहावीच्या मराठी व सेमी इंग्रजी माध्यमाच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक आणि सर्वांगीण विकासासाठी अत्यंत उपयुक्त आहे.

शालेय पाठ्य-पुस्तकातील प्रत्येक धड्यावरील स्वाध्याय प्रश्नोत्तरे, कविता संगीतबद्ध आणि कराओके रूपात, तसेच दैनंदिन अभ्यासाची उजळणी, चाचणी परीक्षा, मूल्यशिक्षण आधारित साहित्य, ६०००पेक्षा अधिक व्हिडिओ उपलब्ध करून दिले आहेत. विद्यार्थ्यांना गृहपाठासाठी या अॅपचा नक्की उपयोग होईल.

सकाळ

NiE

अॅपचे फायदे

- शालेय शिक्षणास पूरक उजळणीचे व्हिडिओ
- धडा लक्षात ठेवण्याचे तंत्र
- एकाग्रतेसाठी धडे ऐकण्याची सुविधा आणि बालभारतीच्या धड्यानुसार ई-पुस्तके
- धड्याखालील सोडविलेले स्वाध्याय आणि इंटरॅक्टिव्ह प्रश्नोत्तरे
- परीक्षेच्या तयारीसाठी टेस्ट सीरिज, स्कॉलरशिप सराव प्रश्नसंच.
- विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी मूल्यशिक्षण, ध्यान, योग, मेमरी टेक्निक व शिक्षणोपयोगी व्हिडिओंचा स्वतंत्र विभाग
- माहिती तंत्रज्ञानाची कौशल्ये याविषयीची पूर्ण माहिती व मार्गदर्शन

रोजारील QR कोड स्कॅन करून 'प्ले स्टोअर'वरून अॅप आताच डाउनलोड व इन्स्टॉल करा! NIE सभासद असाल तर १ वर्षाचे फ्री सबस्क्रिप्शन मिळवण्यासाठी ९८८१५ ९८८१५ वर कॉल करा!

अवतीभवती

दोस्तानो, आपल्या अवतीभवती किती तरी गोष्टी असतात. अगदी साध्या फुलांपासून पेन्सिलीपर्यंत. पण याच गोष्टींमध्ये अनेक नवलाईच्या कथा दडलेल्या असतात. वाचल्यावर आँ! हे माहितीच नव्हतं अशी आपली प्रतिक्रिया होते. चला, बघू या अशाच इंटरस्टिंग फॅक्ट्स रोजच्या रोज. आज आपण माहिती घेऊ मांजराबाबत. ती वाचून फक्त वॉवच्या ऐवजी म्यांव म्हणू नका बरं का.

अबब! मांजर काढू शकतं शंभर आवाज!

मांजरं किती वर्षांपासून पाळली जात आहेत माहीत आहे?

साडेनऊ हजार वर्षांपासून. म्हणजे कदाचित त्याच्याही आधी मांजरं पाळली जात असतील, पण आपल्याला पुरावा मिळाला आहे तो साडेनऊ हजार वर्षांपूर्वीचा. इजिप्तमध्ये चार हजार वर्षांपूर्वी मांजरं पाळली जात होती असा आतापर्यंत समज होता, पण काही वर्षांपूर्वी काही पुरातत्त्वशास्त्रज्ञांना सायप्रसमध्ये मांजराची एक समाधी सापडली... जी होती तब्बल साडेनऊ हजार वर्षांपूर्वीची!

तुम्ही मांजराचा चेहरा नीट निरखून बघितला आहे?

तो वाघासारखा दिसतो असं वाटतं ना? तुमचा विचार परफेक्ट आहे. मांजरांचा चेहरा वाघांच्या चेहऱ्याशी तब्बल १५.६ टक्के साम्य राखतो. मांजराला वाघाची मावशी असं उगीच म्हणत नाहीत, बरोबर ना? फक्त चेहराच नव्हे, तर मांजरांच्या इतर काही सवयीसुद्धा वाघांसारख्या असतात बरं का!

आयझॅक न्यूटन यांनी गुरुत्वाकर्षणाचा सिद्धान्त मांडला हे आपल्याला माहीत आहेच, पण त्यांनी अजून एक शोध लावला. चक्क मांजरांच्या दाराचा. त्यांच्या घरात एक माऊ आणि तिचं पिल्लू सारखं दारांवर नखं घासायचं आणि त्रास द्यायचं. त्यामुळे न्यूटनसाहेबांनी एका कारागिराला सांगून दाराला दोन छिद्रं तयार करून घेतली. एक माऊसाठी आणि दुसरं तिच्या पिलांसाठी. नंतर त्यांच्या गंमत लक्षात आली... अरे, माऊसाठीच्याच दारातून तिचं पिल्लूसुद्धा येऊ शकतं की!

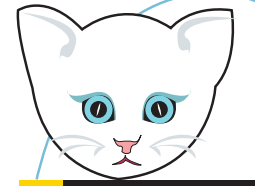
मांजरं रोज सरासरी सतरा तास झोपतात. व्वा. क्या लाइफ है!

मांजरं किती आवाज काढू शकतात माहीत आहे?

शंभर. येस. तुम्ही नीट निरीक्षण करा. मांजरं अनेकदा वेगवेगळे आवाज काढत असतात. कुत्री फार तर दहापर्यंत वेगवेगळे आवाज काढतील, पण माऊबाई धमाल असतात. इतके आवाज काढत असतील, तर एखादं मांजर गाऊसुद्धा शकेल की. हेसहेस.

खरं तर उगाच कशात नाक खुपसू नये म्हणतात, पण मांजरानं कुठं नाक खुपसलं तर ते युनिक असेल. गंमत वाटली ना वाचून? पण ही फॅक्ट आहे. माणसाच्या बोटंंचे ठसे जसे एकमेवाद्वितीय असतात, तसं प्रत्येक मांजराचं नाक युनिक असतं.

दोस्तानो, माऊंच्या पिलांचे एकदम क्यूट व्हिडिओ बघितले, की फार मजा येते. तुम्ही यू-ट्यूबवर असे अनेक व्हिडिओ पाहून त्याचा आनंद लुटू शकता.

फुलं रंगीत का असतात?

असं का?...

दोस्तानो, तुम्हाला हा प्रश्न नेहमी पडत असेल ना? अर्थात सगळीच फुलं काही रंगीत नसतात. आता पांढरी फुलंदेखील असतातच की! पण तुमचं निरीक्षण बरोबर आहे. बहुतेक फुलं ही रंगीत आणि आकर्षक असतात. त्याचं कारण म्हणजे त्यांना कीटकांना, फुलपाखरांना आणि पक्ष्यांना आकर्षित करायचं असतं. बरेच कीटक एका फुलावरून दुसऱ्या फुलावर जात असतात हे बघितलंय ना तुम्ही?

कीटकांच्या या फुलांवरच्या प्रवासामुळे परागीभवन नावाची एक प्रक्रिया होते. सोप्या शब्दांत सांगायचं, तर फुलांमधून फळं तयार होण्यासाठी ही प्रक्रिया महत्त्वाची असते. फुलं अगदी बेरंगी असली, तर कीटक त्यांच्याकडे येतील का? नाही. म्हणून निसर्गानेच त्यांना रंग दिलेले.

झाडांची पानं नेहमी हिरवीच का असतात?

झाडांच्या पानांमध्ये क्लोरोफिल नावाचा एक घटक असतो. त्याच्यामुळे पानांना हा हिरवा रंग येतो. हा घटक प्रकाशसंश्लेषण नावाच्या प्रक्रियेसाठी आवश्यक असतो. अगदी सोप्या शब्दांत सांगायचं तर झाडांना त्यांचा खाऊ तयार करण्यासाठी हा घटक मदत करतो. सूर्याचा प्रकाश आणि पाणी यांचा वापर करून झाडं आपला खाऊ तयार करतात. अर्थात पानांमध्ये फक्त क्लोरोफिलच नसतं बरंका. इतर घटकसुद्धा असतात. त्यांच्यामुळे झाडांची पानं कधी लाल, निळी अशांसुद्धा दिसतात.

पावसानंतर गंध कशामुळे?

पाऊस पडल्यावर- विशेषतः पहिला पाऊस पडल्यावर वातावरणात एक अगदी धुंद करणारा गंध पसरतो. हा गंध अँक्टिनोमायसिड्स नावाच्या जिवाणूंपेठे येतो. हे जिवाणूँस्पोअर्स नावाच्या विशिष्ट अवस्थेत असतात. पाऊस पडल्यावर ते मूळ रूपात परत येतात, तेव्हा ते जिओस्मिन नावाचा घटक वातावरणात सोडतात. आपल्याला छान वास येतो ना, तो या घटकामुळेच. नंतर पाऊस सलग पडायला लागतो तेव्हा हा घटक वातावरणात सोडण्याचं काही कामच राहत नाही, त्यामुळे नंतर हा वास येत नाही.

जनरल नॉलेजविषयी माहिती इंटरनेटवर मिळतेच, पण सगळ्यांत जास्त चांगली माहिती मिळते पुस्तकांमधून. विश्वकोश, ब्रिटानिका एनसायक्लोपीडिया आणि इतर पुस्तकं तुमच्या शाळेच्या लायब्ररीमध्ये नक्की वाचा.

जन्मकथा 'आयपॉड'ची!

'अॅपल'चं एखादं उपकरण

वापरायला हवंय का, असं विचारल्यास 'नको' म्हणणाऱ्यांची संख्या खूप कमी असेल! आयफोन, आयपॅड, मॅकबुक अशा एकापेक्षा एक सरस उपकरणांनी जगाची बाजारपेठ व्यापून टाकलीये. जगातली सर्वात बलाढ्य कंपनी आहे अॅपल. इथंपर्यंत पोहोचण्यासाठी कंपनीनं सतत बाजारपेठेचा अभ्यास केला. लोकांच्या गरजा समजून घेतल्या.

कधी कधी लोकांना माहिती नसलेली गरजही 'दाखवून' दिली. म्हणूनच अॅपल आणि स्टीव्ह जॉब्स यांच्याबद्दलच्या कित्येक गोष्टी सांगितल्या जातात. स्टीव्ह जॉब्स यांच्या निधनालाही आता बारा वर्षे होऊन गेलीयेत, तरीही गोष्टी काही संपत नाहीत. जिवंतपणी दंतकथा बनलेल्या स्टीव्ह जॉब्स यांचा प्रभाव विसाव्या शतकाच्या उत्तरार्धातल्या आणि आजच्या टेक्नॉलॉजीवर आहे, हे मान्य करावं लागेल.

जगातली सर्वोत्तम उत्पादनं निर्माण

करणान्या स्टीव्ह जॉब्स यांना कौटुंबिक आयुष्यात दारूण दुखाला सामोरं जावं लागलं. लिसा ही त्यांची मुलगी. आपण तिचे वडील आहोत, हेही स्टीव्ह जॉब्स यांनी कित्येक वर्षे नाकारलं. कौतुकाच्या शिखरावर असणाऱ्या जॉब्स यांना लिसाबद्दल बोलायलाही आवडत नसे. मात्र, 'जॉब्स' या २०१३मध्ये प्रदर्शित चित्रपटात असं दाखवलं, की आयपॉडचा जन्मच मुली लिसासाठी झाला! आयमॅकच्या लॉचिंगवेळी लिसा आली होती. जॉब्स तिची समजूत काढत होते. लिसाचं लक्ष नाहीय, हे त्यांना दिसलं. लिसा 'वॉकमन'वर गाणं ऐकत होती. 'मी तुझ्या खिशात हजार गाणी देईन,' असं वचन जॉब्सनी लिसाला दिलं आणि त्या वचनाची पूर्तता म्हणजे आयपॉडची निर्मिती!

खरं की खोटं जॉब्स जाणोत; आयपॉड मात्र तुफान यशस्वी उपकरण ठरलं. 'वॉकमन'चा जमानाच आयपॉडनं संपवून टाकला!

हे का करावे?

केसांना भांग का पाडायचा?

'अरे, केसांना व्यवस्थित भांग पाड,' असं आपल्याला आई-बाबा सांगतात. मुलींना 'केस नीट विंचरलेले दिसत नाहीत गं. नीट विंचरून मग शाळेत जा,' असं सांगितलं जातं. मुळात केस का विंचरायचे किंवा रोज रोज भांग का पाडायचा असा प्रश्न तुम्हालाही पडला असेल ना? मित्रमैत्रीणींनो, आपल्या शरीराची स्वच्छता अतिशयच आवश्यक असली, तरी विशेषतः केसांची स्वच्छता खूप महत्त्वाची. शक्यतो रोज डोक्यावरून रान केलं पाहिजेच, पण समजा मुलींच्या बाबतीत केस मोठे असतील तर ते वाळवून, विंचरून शाळेत जाणं अवघड होत असेल, तर अतिशय व्यवस्थित विंचरून, भांग पाडून केसांची देखभाल करायलाच पाहिजे. **आपल्या डोक्यावर अक्षरशः हजारो केस असतात आणि केसांतून हात फिरवलात, तर ते त्यांत किंचित ओलावा, स्निग्धताही असते. अशा ठिकाणी सूक्ष्मजंतू वसती करू शकतातच; पण लिखा, उवा अशा नावांचे कित्येक छोटे छोटे कीटकसुद्धा घर करू शकतात. ते तुमचं रक्त शोषू शकतात आणि शरीरभर पसरू शकतात.** त्यांचा प्रादुर्भाव होऊ नये यासाठी केस स्वच्छ राखणं ही गोष्ट महत्त्वाची आहेच; पण कंगवा आणि फणीचाही वापर केला पाहिजे. कंगवाच्या दातयांमध्ये अतिशय कमी अंतर असल्यामुळे तो जेव्हा केसांतून फिरला जातो, तेव्हा तो एक प्रकारे केरसुणीसारखी कार्य करत असतो. फक्त एवढंच नाही, तर एकमेकांत गुंतलेले केसही त्यामुळे मोकळे होत असतात. केसांतला गुंता वाढत गेला, तर त्यामुळेही अनारोग्य तयार होतं. त्यामुळे स्वच्छ कंगवाचा वापर करून रोज भांग पाडणं आणि केस विंचरणं अत्यावश्यक.

नखे का कापायची?

जी गोष्ट केसांची तीच गोष्ट नखांची. नखांच्या बाबतीत जास्त काळजी घेणं यासाठी आवश्यक असतं, की नखांत जर सूक्ष्मजंतू, छोटे किडे अडकले, तर जास्त अपाय होऊ शकतो. आपण अन्न हातांनी खातो. **नखांत अस्वच्छता, जंतू असतील, तर अन्नाबरोबर तेही पोटात जातील. आपल्याला होणाऱ्या रोगांपैकी सगळ्यांत जास्त पोटातून होणाऱ्या संसर्गामुळे होतात.** नखे जास्त वाढणं हो धोकादायकही असतं. कारण नखं चुकीच्या पद्धतीनं वाढली, तर ती तुटू शकतात. त्यामुळे जखमाही होतात. त्यामुळे नखं विशेषतः शाळेतल्या वयात तर वाढवूच नयेत. नखं कापली तरीसुद्धा त्यांच्यात घाण, अस्वच्छता होऊ नये याची काळजी घ्यायलाच पाहिजे.

स्किल्स बकेट...

चला, लिहू या!

दोस्तांनो, प्रत्येकाकडे काही ना काही कौशल्यं असतात. गरज असते ती फक्त या कौशल्यांना झळाळी देण्याची. अशीच काही कौशल्यं आपण बघत आहोत. आज बघू या लेखनाच्या कौशल्याविषयी.

लेखन ही अतिशय उत्तम कला आहे आणि छान विकसित करता येणारं ते कौशल्यही आहे. वेगवेगळी माहिती, विचार, मतं या गोष्टी सगळ्यांकडेच असल्या, तरी या गोष्टी ज्याला उत्तम शब्दांमध्ये मांडता येतात तो प्रभावी ठरतो. शाळेतमध्ये अगदी लहान असल्यापासून तुम्हाला वेगवेगळ्या गोष्टींवर लिहायला सांगितलं जातं ते यासाठीच. अगदी सुरुवातीला फक्त वाक्यं जुळवता येणारं लेखन, मग सुसंगत विचारांत मांडलं जाणारं लेखन आणि मग शैलीदार लेखन अशा पद्धतीनं त्यात पैलू पाडले जातात. शाळेत शिक्षक लेखनासाठी ज्या ज्या गोष्टी सांगतात त्या म्हणजे निबंध, लघुनिबंध, वृत्तलेखन, सारांशलेखन, अनुवाद- अशा सगळ्या गोष्टी तुम्ही त्यांच्या सूचनेप्रमाणे कराच; पण ही प्रत्येक गोष्ट जास्तीत जास्त उत्तम करायला येईल याकडे लक्ष द्या.

लेखन उत्तम करण्यासाठी सगळ्यांत महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे चांगलं वाचणं, चांगलं ऐकणं. उत्तमोत्तम पुस्तकं वाचली, की तुमच्या लेखनालाही आपोआप धार येत जाईल. फक्त मराठीच नव्हे, तर इंग्लिश, हिंदी या भाषांमधली पुस्तकंसुद्धा जरूर वाचा. त्यासाठी शिक्षक, आई-वडील यांची जरूर मदत घ्या. शाळेतल्या ग्रंथालयाची मदत घ्या. तुमचं कुठे चुकत आहे याचा अभ्यास करा. कोणत्या पुस्तकामुळे लेखनाला जास्त उपयोग होईल याचा विचार करा. उत्तम निबंध आणि लेखांचा आदर्श असलेली अनेक पुस्तकं तुमचे शिक्षक आणि आई-वडील तुम्हाला सुचवू शकतात. ती नक्की वाचा. लेखनाला झळाळी द्यायची असेल, तर आणखी एक गोष्ट फार महत्त्वाची

हे नक्की करा!

- भरपूर वाचन करा. पुस्तकं वाचल्यामुळे तुमच्या लेखनाला धार येते, शैली लक्षात येते, लेखनाला 'फ्लो' येतो.
- लेखन चांगलं होण्यासाठी सराव खूप महत्त्वाचा. वर्गात सांगितलं असेल ते सगळ्या प्रकारचं लेखन न कंटाळता, उत्साहानं करा.
- विविध निबंधस्पर्धांमध्ये भाग घ्या. बक्षीस नाही मिळालं, तरी तुमची लेखनक्षमता विकसित होण्यासाठी मदत होईल.
- वर्तमानपत्रांचं वाचन अवश्य करत राहा. त्यातून तुम्हाला नवनवीन संधी लक्षात येतील आणि माहितीत भर पडत जाईल.
- तुम्ही जे जे लेखन कराल, ते फक्त स्वतःपुरतं मर्यादित न ठेवता सगळ्यांना वारंवार दाखवत जा.

करिरचा खजिना

असते ती म्हणजे सराव. जसं गायनासाठी रियाझ आवश्यक असतो, नाटकासाठी रंगीत तालीम आवश्यक असते तशाच प्रकारे लेखन चांगलं जमावं असं वाटत असेल तर त्यासाठी लेखनसराव आवश्यक असतो. या सरावामुळेच तुम्हाला तुमच्या मर्यादांची आणि गुणांचीही जाणीव होते. तुम्ही जितका जास्त सराव कराल, तितका त्याला प्रतिसाद मिळेल, त्याचं परीक्षण होईल, लोक त्याच्यात सुधारणा सुचवतील आणि त्यातून लेखन उत्तम होत जाईल.

मित्र-मैत्रीणींनो, उत्तम लेखन करण्याचा व्यक्तीपुढे विविध क्षेत्रांतील करिरचा अक्षरशः खजिनाच उभा असतो. मुद्रित माध्यमं, दूरचित्रवाणी, नभोवाणी अशा विविध क्षेत्रांमध्ये काम करता येतं. स्वतःची पुस्तकं लिहिता येतात. कॅटॅट रायटर म्हणून अनेक कंपन्यांमध्ये तुम्ही काम करू शकता. जिथं जिथं शब्दांचा संबंध येतो त्या प्रत्येक क्षेत्रासाठी उत्तम लेखक लागतो हे लक्षात ठेवा. शाळेत असल्यापासूनच शब्दसंपत्ती वाढवण्यावर, लेखनशैली विकसित करण्यावर काम करा.

स्वतःला बनवा प्रभावशाली

आपण घराबाहेर म्हणजे शाळेत, मैदानात किंवा इतर ठिकाणी असतो, तेव्हा आपलं सगळ्यांनी ऐकावं, आपला प्रभाव पडावा, आपल्या प्रत्येक गोष्टीची दखल घेतली जावी असं आपल्याला वाटतंच; पण त्यासाठी काही गोष्टी करायला पाहिजेत. चला तर, स्वतःला प्रभावशाली कसं बनवायचं ते आपण बघू या.

१

जबाबदारी घ्या

दोस्तांनो, जे जबाबदारीनं वागतात, जबाबदारी स्वीकारतात, त्यांचं ऐकलं जातं. प्रभाव पडण्यासाठी मुळात तुम्ही जबाबदारीनं वागलं पाहिजेच; पण प्रत्येक गोष्टीची जबाबदारीही घेतली पाहिजे. स्वतःच्या प्रत्येक कृतीपासून आणि स्वतःशी संबंधित प्रत्येक गोष्टीपासून सुरुवात करा. साधं उदाहरण घ्यायचं, तर तुमच्या अभ्यासाची जबाबदारी तुम्हीच घ्या. शिक्षकांनी कानीकपाळी ओरडावं, आई-बाबांनी आठवण करून द्यावी, सारखी मदत करावी यापेक्षा तुम्हीच तुमच्या अभ्यासाची जबाबदारी घ्या. गृहपाठ लिहून घेणं, वेळेवर करणं, मनापासून अभ्यास करणं आणि सांगितलेल्या सगळ्या गोष्टी वेळेत सादर कराव्यात एवढं तर आपण करू शकतोच की! असंच इतरही कृतींबाबत जबाबदारी घ्या.

या विषयावर अधिक जाणून घेण्यासाठी स्टीफन कोवे यांनी लिहिलेलं 'द सेल्फ हॅबिट्स ऑफ हायली इफेक्टिव्ह पीपल' हे पुस्तक नक्की वाचा. त्यासाठी आई-बाबांची मदत घ्या.

२

योग्य गोष्टींची निवड

ज्या गोष्टी तुम्हाला खरोखरच आवश्यक आहेत त्यांच्यासाठी वेळ आणि ऊर्जा यांचा वापर करणं फार महत्त्वाचं. उगाच नको त्या गोष्टीत वेळ वाया घालवू नका. चुकीच्या गोष्टीत वेळ वाया घालवण्यापेक्षा योग्य गोष्टीत मन ओतलं तर उपयोगी पडेल. उदाहरण सांगायचं तर मोबाईलवर गेम्स खेळून काय हाती येतं? त्यापेक्षा तोच वेळ एखादा छंद विकसित करण्यासाठी द्या. त्यातून तुमचं वेगळेपणही स्पष्ट होत जाईल.

३

स्वतःला विकसित करत राहा

जी व्यक्ती स्वतःत सातत्यानं सुधारण करत राहते तीच प्रभावी ठरते. अभ्यास, कला, कौशल्य, वागणं या सगळ्या गोष्टींमध्ये स्वतःला सातत्यानं विकसित करत राहा. थांबला तो संपला हे नेहमी लक्षात ठेवा. परीक्षेत अमुक इयत्तेत जास्त गुण मिळाले, एखाद्या स्पर्धेत बक्षीस मिळालं म्हणून हुरहुर जाऊ नका. पुढच्या इयत्तेत तेवढेच गुण मिळवण्यासाठी, पुढच्या स्पर्धेतही बक्षीस मिळवण्यासाठी काय करावं लागेल याचा विचार करत राहा.

४

सर्वांना उपयोग

तुम्ही जी कामं करता, जे प्रश्न सोडवण्यासाठी प्रयत्न करता ते असे असले पाहिजेत, की त्यातून सगळ्यांना किंवा जास्तीत जास्त लोकांना फायदा झाला पाहिजे. सगळ्यांच्या भल्याचा विचार तुम्ही करायला लागाल, तेव्हा तुमचे निर्णयही तितक्याच जबाबदारीने होतील. तुम्ही सर्वांचा विचार केलात ही गोष्ट ठसेल आणि लोक तुमच्याकडे आदरानं बघायला लागतील.

५

शेवटाचाही विचार करा

आपण कोणतीही गोष्ट सुरू करतो, तेव्हा तिच्या शेवटाचाही विचार करा. अगदी एखादा नवा क्लास सुरू करण्यापासून कोणत्या तरी गोष्टीचा हट्ट करण्यापर्यंत. म्हणजे अमुक एका कलेचा क्लास लावला असेल, तर त्यात आपल्याला कुठंपर्यंत पुढे जायचं आहे, आपण किती कमाळ करू शकतो याचा विचार सुरुवातीपासूनच करा. त्यामुळे तुम्हाला तुमच्या मर्यादांची आणि सामर्थ्याचीही जाणीव होईल. शेवटाचा विचार करतो, तेव्हा आपल्याला योग्य निर्णय घ्यायला सोपं जातं आणि प्राधान्यक्रम ठरवायलाही सोपं जातं.

६

इतरांना समजून घ्या

दुसऱ्याला उगीच नावं ठेवण्यापेक्षा त्याच्या अडचणींचा विचार करा. एखाद्याच्या केवळ एखाद्या कृतीमुळे चिडचिड न करता त्याच्यावर तशी वेळ का आली असेल असा विचार करा. उदाहरणार्थ, एखादा मित्र किंवा मैत्रीण वारंवार उशिरा येत असेल, अभ्यास करत नसेल, शिक्षकांची बोलणी खात असेल, तर त्यांची खिल्ली उडवण्यापेक्षा त्यांच्याकडून या चुका का होत आहेत, याचा विचार करा. शक्य असेल तर त्याबाबत उत्तर शोधायचा प्रयत्न करा आणि मित्राला किंवा मैत्रीणाला बदलण्यासाठी मदत करा.

७

एकमेकांबरोबर काम

कोणतंही काम जेव्हा सगळे जण सहकार्यानं करतील, तेव्हाच ते उत्तम होईल. एखादं काम एकट्यानं करणं आणि मित्र-मैत्रीणींबरोबर करणं फार वेगळं असतं. सगळ्यांना बरोबर घेऊन काम करण्याचा प्रयत्न करा. त्यासाठी उद्दिष्टं आखा, योग्य यंत्रणा तयार करण्याचा विचार करा.

सुभाषित

वाचनं ज्ञानदं बाल्ये तारुण्ये शीलरक्षणम् ।
वार्धक्ये दुःखहरणं वाचनं तद् हितावहम् ॥

वाचनामुळे बालपणी ज्ञान मिळते, तरुणपणी व्यक्तिमत्त्व घडते, म्हातारपणी दुःख नाहीसे होते. असे वाचन सर्वांनाच हितावह असते.

संस्कार

सुविचार

ज्ञानासारखे पवित्र या जगात खरोखर दुसरे काहीच नाही.

गीता श्लोक

श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते ।
ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छान्तिरनन्तरम् ॥

ज्ञान हे अभ्यासापेक्षा श्रेष्ठ आहे, ज्ञानाहून ध्यान श्रेष्ठ आहे. ध्यानापेक्षा कर्मफल त्याग अधिक श्रेयस्कर आहे. त्यागानंतर निरंतर शांतीचा अनुभव येतो.

दिनविशेष
११
ऑगस्ट

१९९९ : बँकॉक आशियाई स्पर्धेत भारताची शान उंचावणाऱ्या ज्योतिर्मय सिकंदरची प्रतिष्ठेच्या 'राजीव गांधी खेलरत्न पुरस्कारा'साठी निवड.

१९९९ : बारा वर्षाखालील मुलांच्या राज्यस्तरीय जलद बुद्धिबळ स्पर्धेत नवी दिल्ली येथील सहा वर्षे वयाच्या परिमार्जन नेगीने विजेतेपद पटकाविले. ही स्पर्धा जिंकणारा आजवरचा तो सर्वात छोटा खेळाडू आहे.

२०१५ : सर्वात लोकप्रिय सर्च इंजिन असलेल्या गुगलच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारीपदी (सीईओ) मूळ भारतीय असलेले सुंदर पिचई यांचे नाव जाहीर.

बोधकथा

प्रशांत सरुडकर

कर्माची फळे

एका जंगलातील गुहेत कोल्हा पत्नीसह राहत होता. पत्नी काळजीने म्हणाली, की ही गुहा वाघ-सिंहाची असेल तर? कोल्हाने तिची समजूत काढली. कोल्हा गुहेमध्ये राहतोय हे माकडाला समजले. त्याने कोल्हाला हटकले, "अरे ही गुहा वाघाची आहे. तू इथे राहू नकोस." कोल्हाही हुशार होता. त्याला माहीत होते की, एकदा वाघाने गुहा सोडल्यानंतर तो पाच वर्षे परत येत नाही. माकड गुहा सोडण्यासाठी कोल्हाच्या पाठीमागे लागले. कोल्हा चिडून म्हणाला, "हे वाघ, गुहा वाघाची आहे. मी आणि वाघ काय ते पाहून घेईल." माकड कोल्हाचा द्वेष करू लागला. कालांतराने कोल्हाला लहान लहान बाळे झाली. नेमके वाघ दरम्यान वाघ गुहेकडे यायला निघाला. माकडाला दुरूनच वाघ दिसला. कोल्हाची फजिती पाहण्यासाठी तो खालच्या फांदीवर येऊन बसला. वाघाच्या लक्षात आले की, गुहेमध्ये कुणीतरी राहते आहे. 'वाघाच्या गुहेत राहण्याची हिंमत कोणाची? कदाचित सिंह राहू शकतो. तो मला फाडून खाईल. आज बाहेरच राहतो आणि काय करायचं ते उद्या पाहू.' असा विचार करून तो जाऊ लागला. तेवढ्यात माकड वाघाच्या समोर जाऊन म्हणाला, 'का निघालात?' वाघ म्हणाला, 'कदाचित सिंह माझ्या गुहेमध्ये राहायला आलेला आहे.' माकड म्हणाले, 'अहो, कोल्हा राहतोय, तुम्ही पटकन आतमध्ये जा आणि त्यांना मारून टाका.' वाघ मनातल्या मनात म्हणाला, 'माझ्या पूर्वजांनी मला सांगितले आहे की, तू सगळ्यांवर विश्वास ठेव. परंतु माकडांवर नकोस. कदाचित सिंहच आतमध्ये असायचा आणि माझी विनाकारण फजिती व्हायची.' माकड म्हणाले, 'माझ्यावर विश्वास ठेवा आणि विश्वास नसल्यास माझ्या आणि तुमच्या शेपटीची गाठ बांधू. वाघाला हे पटले आणि दोघांच्या शेपटीची गाठ बांधून ते गुहेच्या दिशेने निघाले. हे पाहून कोल्हाची पत्नी म्हणाली, 'माकडाने घात केला.' कोल्हा म्हणाला 'काळजी करू नकोस.' वाघ गुहेजवळ येताच कोल्हाने स्वतःच्या पिलांना फटका मारला. ती रडू लागली कोल्हाने मोठ्याने बायकोला विचारले, 'का रडत आहेत?' तिने उत्तर दिले, 'वाघाचे मरण खायला मागतायेत.' हे ऐकताच वाघ थोडा थबकला व शंका येऊन त्यानं धूम ठोकली. त्याला वाटले माकड आपल्या जिवावर उठले आहे. वाघ पुढे आणि फरपटत माकड मागे. दूर गेल्यावर वाघाने शेपटी सोडवली. माकडाच्या कानाखाली देऊन म्हणाला, 'आता तरी असले उद्योग बंद कर.' माकडाच्या पत्नीनेही त्याची खरडपट्टी काढली.

टाइम मॅनेजमेंट

सुप्रिया पुजारी, लाइफ कोच

वेळेचं महत्त्व

वेळेचे नियोजन म्हटलं, की त्यामध्ये अनेक घटक आहेत. उदाहरणार्थ तुम्ही शाळा सुरू असताना कसा वेळ घालवता, सुट्टी असते तेव्हा काय बदलते, तुमचा सरासरी वेळ कसा जातो? उत्साही? खेळण्यात? आपल्याला हेही लक्षात घ्यायला हवं, की आपण शाळा संपल्यानंतर काय करतो? लगेच गृहपाठ करायला बसतो का आधी थोडं झोपतो, विश्रांती घेतो? कधी लगेच खेळायला जातो का कधी फक्त टाइमपास करतो? कधी कधी गृहपाठ पूर्ण करेपर्यंत सगळा वेळ संपून जातो आणि आपल्याला खेळायला वेळ मिळत नाही. कार्हीच्या बाबतीत शिकवणीमुळं, तर कार्हीचा वेळ नुसता स्क्रीन टाइम, टोव्ही बघण्यात किंवा झोपण्यातच निघून जातो. मग नक्की करायचं काय?

आता आपण एक गोष्ट पाहू! एका राज्यात प्रत्येक राजानं फक्त पाच वर्षेच सेवा करावी व त्यानंतर उर्वरित आयुष्य जंगलामध्ये घालवायचं असा नियम होता. पण एक आव्हान होतं. ते जंगल धोकादायक प्राण्यांनी भरलेलं होतं आणि चांगलं जीवन जगण्यासाठी काहीही उपलब्ध नव्हतं. काही काळानंतर पुढचा राजा शोधण्याची वेळ आली. जंगलातील अडचणीमुळं पुढचा राजा म्हणून कोणीच समोर येईना. शेवटी, राज्याच्या लोकांनी आपला पुढचा राजा म्हणून इच्छित व्यक्तीची निवड करण्याचा निर्णय घेतला, जो खूप शहाणा होता. त्यानं एका अटीसह पुढचा राजा होण्याचं मान्य केलं. त्यानं लोकांना सांगितलं की, जिथं प्रत्येक राजा आपली सेवा देऊन गेला होता, त्या ठिकाणी त्याला भेट देऊ द्या. त्याला आढळलं, की ही जागा झाडे आणि धोकादायक प्राण्यांनी भरलेली आहे. जगण्याची सोय नव्हती. तपासणीनंतर तो पुन्हा राज्यात आला आणि राजा झाला. आता या नवीन राजांनी पुढं काय केलं? पुढील ५ वर्षे कशी गेली? हे आपण पुढील लेखात पाहू.

लक्षात ठेवा : वेळेचं नियोजनच तुम्हाला आत्मविश्वास देईल.

ऋतू, ऋतुचक्र, ऋतुमान

मित्रांनो आपण ऋतू म्हणजे काय, ते कसे होतात आणि ऋतुचक्र म्हणजे काय किंवा ऋतुप्रदेश म्हणजे काय याविषयी थोडी माहिती घेणार आहोत.

पृथ्वीच्या भूभागच्या सभोवती जे वायूंचे आवरण आहे त्याला पर्यावरण म्हणतात. कोणत्याही एका ठिकाणाच्या पर्यावरणाची कोणत्याही एका वेळेची परिस्थिती म्हणजे हवामान. कोणत्याही ठिकाणची दीर्घकालीन पर्यावरणीय परिस्थितीची सरासरी म्हणजे तिथले 'ऋतुमान' असते. हवामानाचा

संबंध एखाद्या गावाशी किंवा शहराशी, म्हणजेच लहान क्षेत्राशी निगडित असतो तर ऋतुमान हे विस्तृत क्षेत्राशी म्हणजेच एखाद्या देशाशी निगडित असते. या

ऋतुमानाची एक वार्षिक चक्राकार पद्धत असते. साधारण साडेचार अब्ज वर्षापूर्वी पृथ्वीचा जन्म झाला, तेव्हा पृथ्वी धगधगता तापलेल्या वायूंचा गोळा होता. पुढची दोन अब्ज वर्षे तो थंड होत गेला. या काळात पृथ्वीवर काही खडक तयार झाले. थंड होताना काही वायू रूपातील धातूंचे घनीकरण होऊन पृथ्वीचा गाभा

तयार झाला. हवेतील वायुरूप सिलिकाचे घनीभवन होऊन त्यातून जमीन तयार झाली. बाष्पाचे द्रवीकरण होऊन सागर तयार झाले. पृथ्वीच्या गुरुत्वाकर्षणापायी भोवतालचे वायू उडून न जाता पृथ्वीशी जखडून राहिले आणि वातावरण तयार झाले. सुरुवातीच्या काळातल्या ऋतूत पृथ्वीवर सतत उल्कांचा वर्षाव होत होता, ज्वालामुखीचे उद्रेक होत होते, त्यातून बाहेर आलेले तप्त वायू वातावरणात राहत होते व एकंदरीत तापमान उष्ण असल्यामुळे समुद्र सतत खवळलेले असत.

हाक वसुंधरेची

गुड मॅनर्स

जेवताना भांड्याशी खेळू नका

जेवताना भांड्याशी खेळण्याची सवय काही चांगली नाही. काही जण जेवताना ताटात वाटी किंवा इतर भांडी वाजवत बसतात, काही जणांना चमचे हातात घेऊन खेळण्याची लहर येते. ग्लास म्हणजे तर जणू बुद्धिबळाच्या सोंगट्याच. चमचे रिकाम्या ताटावर आपटणारेसुद्धा बरेच असतात. जेवण वाढायला किंचित वेळ असेल तर किंवा हॉटेलमध्ये गेल्यावर अशा गोष्टी हमखास घडतात. दोस्तांनो, या सवयी बाकीच्यांना अडचणीच्या वाटू शकतात हे लक्षात ठेवा. शिवाय काय या मुलाला थोडीपण कळ काढता येत नाही का, असंही इतरांना वाटू शकतं. जेवणासाठी तुमच्यापुढं ताट, चमचे, वाट्या किंवा इतर काही ठेवले, तर त्यांच्याशी अजिबात खेळू नका. तुम्हाला मांडणीची पद्धत पसंत नसेल, तर तुम्ही या वस्तू नक्की बदलू शकता. परंतु सारख्या सारख्या त्या बदलत बसणं हे काही गुड मॅनर्स नव्हते. हॉटेलमध्ये असं केलं तर तुमचे आई-बाबा तुमच्यावर चिडतात. एखादी वस्तू तुम्हाला मिळाली नसेल, तर लगेच चिडू होऊ नका. शांतपणे तुम्हाला ती मिळाली नसल्याचं सांगा. तुम्हाला ती नक्की मिळेल. शेवटी आपल्या कोणत्याही चुकीच्या सवयीचा इतरांना त्रास व्हायला नको, एवढं पथ्य पाळा म्हणजे झालं.

? ६ सुंदर पिचई कोणत्या कंपनीचे सीईओ आहेत?

योग जीवन

बद्ध पद्मासन

बद्ध पद्मासन हे वैठक स्थितीमधील आसन आहे.

असे करावे आसन

- प्रथम पद्मासन घालून ताठ बसावे.
- आता दोन्ही हात बाजूनी पाठीमागे घ्यावेत व उजव्या हाताने उजव्या पायाचा अंगठा पकडावा. डाव्या हाताने डाव्या पायाचा अंगठा पकडावा.
- पाठ ताठ असावी. मान सरळ असावी. श्वसन संथ सुरु ठेवावे.
- शक्य जेवढा वेळ आसनस्थितीमध्ये स्थिर राहावे.
- आसनस्थितीमध्ये नजर स्थिर असावी किंवा डोळे बंद असावेत.
- आसन सोडताना सावकाश हात पुढे घ्यावेत व हाताची ज्ञानमुद्रा करावी.

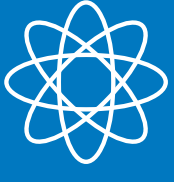
आसनाचे फायदे

- या आसनस्थितीमध्ये छातीचे स्नायू ताणले जातात त्यामुळे फुफुसांची कार्यक्षमता वाढते.
- श्वसनाचे त्रास कमी होतात. हृदयासाठीही उत्तम आसन आहे. पाठीच्या कण्यावर दाब येतो.
- खांदे ताणले गेल्याने तेथील कार्यक्षमतासुद्धा वाढते. लवचिकता वाढते.
- पोटावर ताण आल्याने वात कमी होण्यास मदत होते.
- पावले ताणली गेल्याने पावलांचे रक्ताभिसरण सुधारते, टाचदुखी कमी होते.
- गुडघेदुखीचा त्रास आहे किंवा घोटा दुखावला गेला आहे त्यांनी हे आसन करू नये.

✓ ३ इस्तवान अर्नोइक हंगेरी देशाचा रहिवासी आहे.

घरच्या घरी प्रयोगशाळा...!

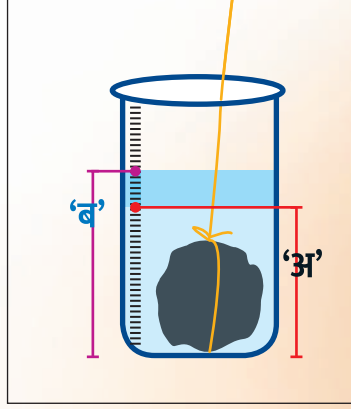

घन पदार्थाचे आकारमान मोजणे

खूप वेळेला आपल्याला ज्या पदार्थाचे पृष्ठभाग सपाट नसतात, त्या वस्तूचे आकारमान मोजावे लागते. त्याची एक सोपी पद्धत आपण पाहणार आहोत. समजा आपल्याला एक अनियमित आकाराच्या दगडाचे आकारमान मोजायचे आहे.

यासाठी आपल्याला काही साहित्य लागेल, जसे की उभे काचेचे मोजपात्र, दोरा, पाणी इत्यादी. काचेचे मोजपात्र आपल्याला विकतही मिळू शकते किंवा अगदीच काही नसल्यास आपण उभ्या आकाराची काचेची बाटलीही वापरू शकतो. फक्त त्यावर पाण्याची पातळी मोजून खुणा कराव्या लागतील. साधारण एक लिटर, म्हणजे एक हजार मिलिलिटर पाणी मावेल एवढ्या आकाराचे मोजपात्र घ्या. त्यात अर्ध्याहून जास्त पाणी भरा. त्याची पातळी मोजून तिथे खूण करा. ती पातळी आहे 'अ' आहे. म्हणजे समजा १५ आहे.

त्यानंतर ज्या दगडाचे आकारमान मोजायचे आहे त्या दगडाला एक दोरा बांधून तो या मोजपात्रातल्या पाण्यामध्ये सोडा. त्यावेळी पाण्याची पातळी वर जाईल, तीही खूण करून मोजा. ती पातळी 'ब' आहे. ही पातळी समजा ४० आहे. या दोन पातळ्यांमधला फरक (४०-१५ = २५), म्हणजे २५ आहे. म्हणजेच २५० मिलिलिटर आहे. यावरून दगडाचे आकारमान २५० मिलिलिटर आहे असे समजते. दगडाचा आकार जेवढा मोठा, तेवढी

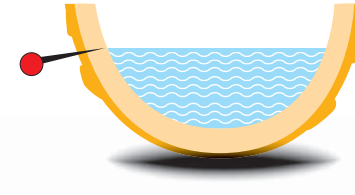
पाण्याची पातळी जास्त वाढलेली दिसते. हे मोजमाप आपण एखादा स्थायू पदार्थ पाण्यामध्ये बुडवतो, तेव्हा तो आपल्या आकारमानाएवढे द्रव, म्हणजे पाणी विस्थापित करतो, या तत्वावर आधारित आहे. या तत्वाचा वापर करूनच रेफ्रिजरेटरची क्षमता आपण सांगत असतो. उदा. १६५ लिटरचा रेफ्रिजरेटर. त्यामुळे ग्राहकाला फ्रिज विकत घेताना फ्रिजमध्ये किती वस्तू ठेवता येतील याचा अंदाज येतो. चला तर, हा प्रयोग करून बघा आणि वेगवेगळ्या आकाराच्या दगडांचे आकारमान मोजा व त्याच्या नोंदी घ्या.

मित्र-मैत्रीणींनो, आज आपण दोन गोष्टींची माहिती घेणार आहोत. एक आहे अनियमित स्थायू (घन) पदार्थाचे आकारमान मोजणे. दुसरे 'ऑस्मोसिस' प्रक्रियेविषयी.

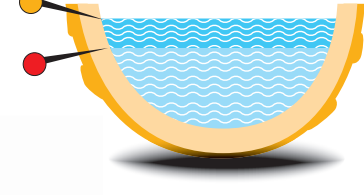
एक ग्लास घ्या, त्यात पाव कप पाणी टाका आणि सहा चमचे साखर टाकून ढवळा

पाण्याची पातळी जिथे असेल, तिथे एक पिन टोचून खूण करून ठेवा. आकृती 'अ'

बटाट्याच्या पाण्यात जिथे आपण खूण म्हणून पिन रोवली होती, त्याच्यावर द्रावणाची पातळी गेलेली आहे. आकृती 'ब'.

ऑस्मोस्कोप (परासरणमापक)

या प्रयोगात आपण ऑस्मोसिस हा नेहमी वापरला जाणारा शब्दच वापरूया, यालाच मराठीत परासरण म्हणतात.

दोन भिन्न घनतेचे द्रव पदार्थ अर्धपर्यापटलाच्या साहाय्याने वेगळे केले जातात, तेव्हा कमी घनतेचा द्रव पदार्थ अर्धपर्यापटलातून जास्त घनतेच्या द्रव पदार्थाकडे वाहायला लागतो, यालाच परासरण किंवा ऑस्मोसिस म्हणतात.

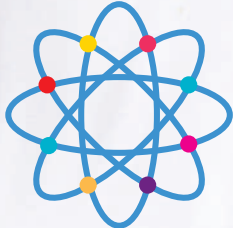
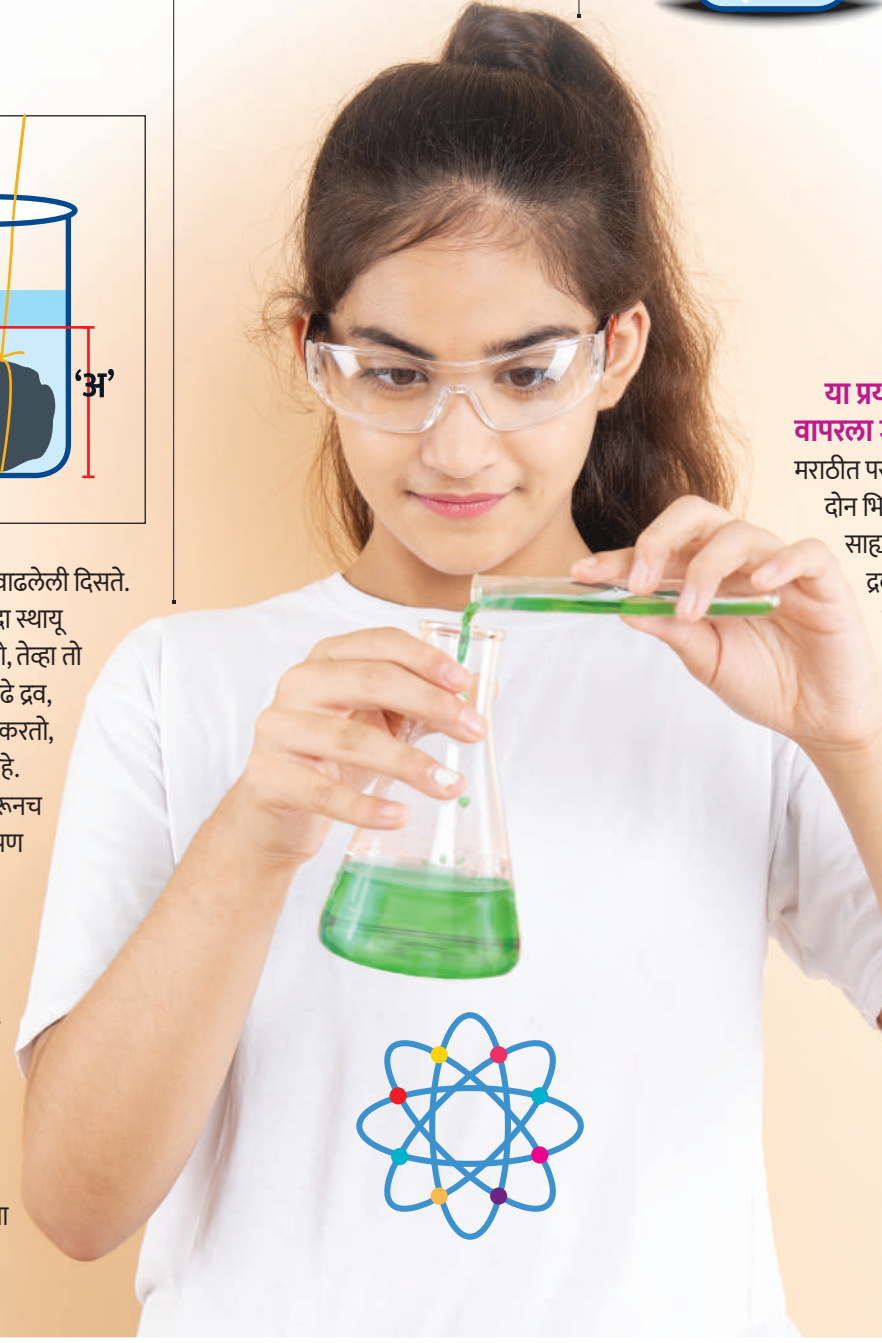
हे कसे होते ते आपण प्रयोग करून पाहू. एक मोठा गोल बटाटा घ्या. तो मध्यभागी कापून घ्या. बटाट्याचे दोन समान भाग मिळतील.

त्यातील एक भागातील गर सुरीने काढा. (आकृतीत पाहा.) आता एक ग्लास घ्या, त्यात पाव कप पाणी टाका आणि सहा चमचे साखर टाकून ढवळा, म्हणजे हे साखरेचे संपृक्त द्रावण तयार होईल. सर्व साखर

कदाचित विरघळणार नाही. ते पाणी बटाट्याच्या वाटीत ओतून घ्या. अर्ध वाटी भरू द्या. पाण्याची पातळी जिथे असेल, तिथे एक पिन टोचून खूण करून ठेवा. आकृती 'अ'. आता हा झाला ऑस्मोस्कोप. हा ऑस्मोस्कोप पाच सहा तास तसाच ठेवा. नंतर काळजीपूर्वक बघा, त्यात काय बदल झालेला आहे. आपल्याला दिसेल, की पाच सहा तासानंतर, बटाट्याच्या पाण्यात जिथे आपण खूण म्हणून पिन रोवली होती, त्याच्यावर द्रावणाची पातळी गेलेली आहे. आकृती 'ब'.

पातळी वर का गेली याचे उत्तर ऑस्मोसिस हे आहे. बटाट्याच्या पेशी या अर्धपर्यापटलाचे काम करतात. बटाट्यांच्या पेशीमध्ये असलेले पाणी कमी घनतेचे असते आणि साखरेचे पाणी जास्त घनतेचे. त्यामुळे बटाट्याच्या पेशीतले पाणी बाहेर येऊन साखरेच्या पाण्यामध्ये मिसळते आणि त्यामुळे दोन्ही मिळून द्रव पदार्थाची पातळी वाढते. आपल्याला माहिती असेल, की याच पद्धतीने झाडांची मुळे जमिनीत असलेले पाणी शोषून घेतात आणि ते त्यांच्या पानापर्यंत पोहोचवतात. या प्रक्रियेमुळे झाडे आपले अन्न बनवू शकतात.

आता तुम्ही पण प्रयोग करून वेगवेगळ्या संपृक्ततेचे पाणी बटाट्याच्या वाटीत घालून किती वेळाने पाण्याची पातळी वर जाते हे तपासा. त्याच्या नोंदी करा.

अप माझे

वैभव गाटे

शिका, चाळीसहून अधिक भाषा!

कोठे उपलब्ध?

गुगल प्ले स्टोअर

कोठे वापरू शकता?

मोबाईल, संगणक

किंमत -

इन्स्टॉलिंग मोफत

(काही अभ्यासक्रम सशुल्क)

कोण वापरू शकतात?

३ वर्षावरील विद्यार्थी

आपण मातृभाषा लहानपणापासूनच शिकत असल्याने त्यात संवाद साधण्यात आपल्याला फारशा अडचणी येत नाहीत. मात्र, अन्य भाषांमधील शब्द, वाक्यरचना, व्याकरण यांबद्दल आपल्याला फारशी माहिती नसल्याने बऱ्याचदा ती भाषा बोलताना अवघड वाटते. त्यात इंग्रजी व्यवहाराची भाषा होत असल्याने ती व्यवस्थित यावी, असे प्रत्येकालाच वाटते. त्यामुळे इंग्रजीसह अन्य भाषा शिकण्यासाठी आपण 'डुओलिंगो' या अॅपचा वापर करू शकतो.

काय आहे अॅप?
विविध भाषा शिकण्यासाठीचे हे लोकप्रिय अॅप आहे. इंग्रजी, स्पॅनिश, इटालियन, फ्रेंच, जर्मन या आणि अशा चाळीसहून अधिक भाषा या अॅपद्वारे आपण शिकू शकतो. आपण या अॅपद्वारे कधीही, कुठेही आपल्याला शिकायच्या भाषेत बोलण्याचा, वाचण्याचा, लिहिण्याचा सराव करू शकतो. व्याकरण, शब्दभंडार वाढविण्यासाठी प्रयत्न करू शकतो. यातील बरेच अभ्यासक्रम निःशुल्क असून, काही सशुल्क आहेत.

अॅपची वैशिष्ट्ये :

- हसत, खेळत अत्यंत प्रभावीपणे भाषा शिकता येते.
- शिकविण्याच्या पद्धतीमुळे लिखाण, ऐकण्याचे कौशल्य निर्माण करू शकतो.
- शास्त्रीय पद्धतीने अभ्यासक्रमाची निर्मिती.
- वाक्यरचना, शब्दसंग्रह, व्याकरणासाठी विविध धडे.
- आपली भाषेतील प्रगती पडताळून पाहू शकतो.
- रोज सराव केल्यावर आपल्याला रिवॉईसही मिळतात

नोट्स स्कॅन करा अन् ऐका!

प्रवासात अभ्यास करताना विद्यार्थी आपल्या लिहिलेल्या नोट्स ऑडिओ स्वरूपात ऐकूही शकतात. तेही सुस्पष्ट आणि मानवी आवाजात! यासाठी विद्यार्थ्यांना मदत करेल 'स्पिचिफाय' अॅप. या अॅपद्वारे विद्यार्थी आपल्या नोट्स किंवा पुस्तके स्कॅन करून वाचू शकतात. याशिवाय आपल्या मोबाईल अथवा संगणकामधील मजकुराचे फोटो ऑडिओ स्वरूपात ऐकण्यासाठी इम्पोर्ट करू शकतात. या अॅपमुळे विद्यार्थ्यांचा अभ्यास सोपा होण्यास मदत होत असून, कोणत्याही वेळी कुठेही अभ्यास करणे सहज शक्य होते.

स्पिचिफाय अॅपबद्दल...

- टेक्स्ट टू स्पीच आणि स्पीच टू टेक्स्ट एआयचा वापर.
- पुस्तके ऑडिओ स्वरूपात ऐकण्याला पसंती मिळू लागल्याने अॅपचा वापरही वाढला.
- या अॅपमुळे सतत नोट्स सोबत बाळगण्याची गरज नाही.
- ऑडिओचा वेगही कमी अधिक करता येतो.

स्पिचिफायची वैशिष्ट्ये

- पुस्तके ऑडिओ स्वरूपात ऐकणे
- छायाचित्र, पीडीएफ, इ-मेल मानवीय आवाजात बदलता येतात.
- आवाज कस्टमाइज करणे (स्त्री, पुरुष).
- इंग्रजीशिवाय अन्य भाषांमध्ये ऑडिओ आवाज निवडणे शक्य.
- कोणत्याही भाषेतील छायाचित्र, मजकूर ऑडिओमध्ये बदलणे शक्य.
- मजकूर इम्पोर्ट करणे शक्य.

कोठे उपलब्ध?

■ गुगल प्ले स्टोअर, अॅपल स्टोअर, मायक्रोसॉफ्ट

कोण वापरू शकते?

■ ३ वर्षांपुढील विद्यार्थी

कोठे वापरू शकतात?

■ मोबाईल, संगणक

किंमत ■ २६२.५० प्रति महिना (तीन दिवस फ्री)

डॉगी डॉन

हिंदी आणि इंग्रजी कार्टून वाहिन्यांवर अनेक लोकप्रिय मालिका असून, त्यांपैकी एक 'पकडम पकडाई' मालिका. मूळ इंग्रजी रूपातून ती रेंट-अ-टेंट या नावाने ओळखली जाते. विशेष म्हणजे, ही मालिका 'ऑंगी अँड द कॉक्रोचेस' पासून प्रेरित आहे. अर्थात, ऑंगी आणि रेंट या दोन्ही मालिका टॉम अँड जेरीची नक्कल आहेत. ट्रॅज् मीडिया समूहाने या मालिकेची निर्मिती केली आहे. या २७ मे २०१३ पासून भारतात प्रसारित होणाऱ्या मालिकेतील प्रमुख पात्र डॉगी डॉन हा मनुष्यरूपातील एक गुलाबी श्वान. तो दक्षिण भारतातील एका अज्ञात स्थळाच्या आधुनिक उपनगरात राहत असतो. दुर्दैवाने, त्याला तीन उपद्रवी उंदरांचा मुकाबला करावा लागतो. छोटू, लंबू आणि मोटू यांना 'चुहा पार्टी' असे म्हटले जाते. डॉनसमवेत त्याचा मोठा भाऊ कर्नल राहत असतो आणि तो हा आपल्या स्वाभाविकपणे उंदरांचा द्वेष करत असतो. याशिवाय रागीट रॉक्स ऊर्फ बल्लू हा डॉनच्या शेजारी राहत असतो. या मालिकेतील प्रत्येक भागात उंदरांचा उच्छाद दाखविला असून, तो रोखण्यासाठी डॉगी डॉन आणि भाऊ प्रयत्न करत असतात. या वेळी उंदीर आणि डॉगीत हलकल्लोळ उडतो. हा कल्ला बच्चे कंपनीच्या चेहऱ्यावर हास्य फुलविणारा ठरतो. डॉगी डॉन हा उंदरांच्या प्रत्येक त्रासाला चोख उत्तर देतो. तो कधी कधी यशस्वी ठरतो, तर कधी त्याला नामोहरम व्हावे लागते. तो नशीबवान आणि बुद्धिमानही असतो. त्याच्या घरातच एक प्रयोगशाळा असून, तो त्याचा वापर उंदरांचे कारस्थान उधळून लावण्यासाठी करत असतो. ही चार ते अकरा मिनिटांची मालिका मुलांना सतत हसवत ठेवते. एका मालिकेत डॉगी डॉनच्या जमिनीत तेलाची विहीर सापडते. त्यामुळे ते डॉगी आणि कर्नल हे बकळ पैसे कमवू लागतात, परंतु शांत बसतील ते उंदीर कसले. ते विहिरीच्या तळाळा पाइप टाकून सर्व तेल ओढून घेतात. त्यामुळे डॉगी डॉनचे उत्पन्न कमी होऊ लागते. मग ते उंदरांना कसा धडा शिकवतात, ते पाहणे रंजक ठरते.

— अरविंद रेणापूरकर

मोटू आणि पतलू

मोटू-पतलू हा भारतीय मुलांसाठी तयार केलेला ऑनिमेशनपट. या कार्टूनपटातील मोटू आणि पतलू हे नावाप्रमाणेच आहेत. एक लठ्ठ आणि दुसरा सडपातळ. जगप्रसिद्ध लॉरेल आणि हार्डीची आठवण करून देणारे हे दोन मित्र नेहमीच चमत्कारिक अडचणीत सापडतात आणि सहीसलामत सुटतात. मोटूचे आवडीचे खाद्य सामोसे! ते खाल्यावर त्याला शक्ती येते, तर पतलू तल्लख बुद्धीचा. या दोघांचे वाहिन्यांवर पहिल्यांदा दर्शन ऑक्टोबर २०१२ मध्ये झाले. सिंगापूरच्या कस्टम्स एंटरटेनमेंटने या मालिकेची निर्मिती केली. फुरफुरीनगरातील दोन मित्र मोटू आणि पतलू यांच्याभोवती कथानक फिरत राहाते. लहान-सहान गोष्टीतून मुलांना लोटपोट करणारे मोटू आणि पतलू हे लोकप्रिय कार्टूनपात्र मानले जाते. पिढी बदलली असली, तरी मोटू पतलूचे कारनामे उत्साही आणि नावीन्यपूर्ण आहेत. अर्थात, मोटू-पतलूची

सुरुवात मायापूरी मासिकाचे संस्थापक आनंद प्रकाश बजाज (ए. पी. बजाज) यांनी केली. कॉमिक्सची आणि या पात्राची रचना कृपाशंकर भारद्वाज यांनी केली, मात्र त्याचे ऑनिमेशन कॅरेक्टर दिल्लीत साकारण्यात आले. ए. पी. बजाजचे पणतू आणि पी. के. बजाजचे चिरंजीव अमन बजाज यांनी मोटू-पतलूसारखे व्यंगचित्र ऑनिमेशनमध्ये आणायचे ठरविले. या मालिकेला कोणीही प्रसारित करण्यास तयार नव्हते. कारण, सर्वांनाच परदेशातील कार्टून पात्र हवे होते. मोटू-पतलूची अडीच मिनिटांची क्लिप तयार करण्यात आली, मात्र त्यांना नाकारण्यात आले. मोटू-पतलूला प्रतिसाद मिळेल की नाही, यासाठी सर्वेक्षण करण्यात आले. अखेर भारतीय पात्रास मागणी झाल्याने मोटू-पतलूचे २६ भाग तयार करण्यात आले. आजही दहा, बारा वर्षांनंतर त्याची लोकप्रियता तितकीच कायम आहे.

THE INVISIBLE MAN
by venu variath
Page: 02

He, once more went through his research report till then.

Nothing went wrong this far.

This time my wish would be fulfilled.

Griffin was again lost in thoughts.

If I could become invisible, I would be able to do anything I wish, enter any place, plunder anything and even kill anyone. Hmm...seems interesting.

Hey, who snatched that lady's bag?

Also I can keep people on my side through scaring them.

Ha... Ha... Ha...

©www.doncomics.com/email:doncomics@gmail.com

सेव्हिंग अकाउंट

दोस्तानो, बँकेत अनेक जण खातं काढतात. तुमचंही खातं काढलं असेल. खात्यांचे अनेक प्रकार असतात. त्यापैकी तुमच्या आमच्या सगळ्यात जास्त परिचयाचं असतं ते बचत खातं. म्हणजे इंग्लिशमध्ये सेव्हिंग अकाउंट. आपण या खात्यात पैसे भरतो आणि त्यावर आपल्याला थोडफार व्याज मिळतं. पाहिजे तेव्हा आपण बँकेत जाऊन, एटीएमद्वारे किंवा मोबाईलद्वारे, नेट बँकिंगद्वारे काढू शकतो. म्हणजे थोडक्यात आपले पैसे आपल्याजवळ रोख न ठेवता बँकेत ज्या खात्यात ठेवायचे त्याला म्हणायचं बचत खातं. एकदम सिंपल.

बचत खातं का काढायचं?

दोस्तानो, आपण व्यवहार करतो तो चलनातून. म्हणजे नोटा, नाणी यांच्याद्वारे. पण आपलं जे उत्पन्न असतं ते सगळ्याच्या सगळं नोटांमधून आपल्याजवळ बाळगू शकत नाही. चोरी जाण्याची, गहाळ होण्याची भीती असते. शिवाय ते पैसे बँकेत ठेवले तर आपल्याला त्यातून व्याजसुद्धा मिळतं. त्यामुळे बचत खातं काढून त्यात पैसे ठेवणं सोयीस्कर. शिवाय आता कंपन्याही पगार काही रोखीत देत नाहीत. अनेक प्रकारची उत्पन्न असतात तीसुद्धा डिजिटल माध्यमं, चेक, डीडी अशा गोष्टींच्या मार्फत मिळतात. आता ती जमा कुठं करायची? तर बँकेमध्ये आपल्या खात्यात. त्यासाठी खातं लागेलच ना!

बँकेला काय फायदा?

आपण बँकेत बचत खात्यात पैसे ठेवले, तर बँकेला काय फायदा होणार, हा प्रश्न बरोबर आहे. बँक तुम्ही ठेवलेल्या पैशांचा उपयोग करून इतरांना कर्ज देते. त्याच्यासाठीचा व्याजदर जास्त असतो. बचत खात्यातून तुम्हाला जो दर दिला जातो, त्यापेक्षा कर्जाचा व्याजदर जास्त असतो. हा फरक म्हणजे बँकेचा फायदा. शिवाय एटीएम कार्ड फी, एसएमएस फी अशी शुल्क बँक आकारते, त्यातूनसुद्धा त्यांना पैसे मिळतात.

रोज दोन रुपयांची बचत....

दहा वर्षांनंतर एक लाख रुपये!

दोस्तानो, पैशांची बचत करा, पैसे साठवले पाहिजेत वगैरे वाक्यं तुम्ही घरात, टीव्हीवर ऐकत असाल, वर्तमानपत्रांमध्ये वाचतही असाल. पण पैशांची बचत केल्यामुळे नक्की काय होतं हे तुम्हाला माहीत आहे? थांबा, आपण गणितच करून बघू.

समजा तुम्हाला आई-बाबा रोज दोन रुपये देत आहेत. फक्त दोन रुपये बरं का. आता या दोन रुपयांची तुम्ही बचत करायची ठरवली, म्हणजे ते बाजूला काढायचे ठरवले, तर महिन्याला होतलं साठ रुपये. हे साठ रुपये तुम्ही तुमच्या बाबांकडे दिले आणि बचत खात्यामध्ये भरायला सांगितले, तर बँक या साठ रुपयांवर व्याज देईल. हे व्याज नुसत्या बचत खात्यामध्ये असेल चार टक्के. म्हणजे शंभर रुपये या खात्यात ठेवले तर वर्षाला चार रुपये. पण पब्लिक प्रॉव्हिडंट फंडसारख्या योजनांमध्ये ते सात टक्क्यांच्या पुढेच असेल. बचत केलेले पैसे कुठे ठेवायचे हे आपण नंतर बघू. पण समजा सरासरी सात टक्के व्याज मिळत राहिलं आणि रोज दोन रुपये अशाच प्रकारे तुम्ही पैसे बाजूला ठेवत राहिलात, **तर दहा वर्षांनंतर ही रक्कम किती होईल माहीत आहे..... यू विल नॉट बिलिव्ह....**

१,०४,२१७ रुपये!!

येस्स. रोज दोन रुपये बाजूला ठेवले आणि ते नंतर चांगल्या ठिकाणी ठेवले, तर एक लाख रुपयांपेक्षा जास्त रुपये तुमच्या खात्यात जमा झालेले असतील. भारी फंडा आहे ना? मग आजपासूनच बचतीचा हट्ट घरा बघू आई-बाबांकडे!

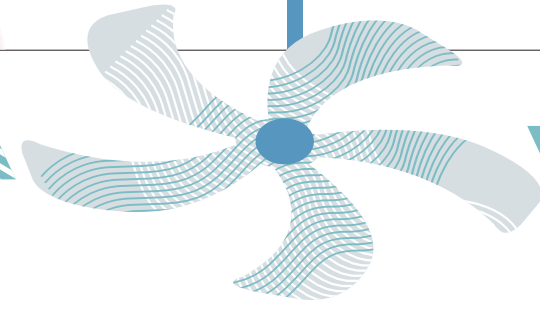
पासबुक म्हणजे काय बुवा?

तुम्ही आई-बाबांबरोबर किंवा आजो-आजोबांबरोबर कधी तरी बँकेत गेलेला असता आणि ते तिथं पासबुक भरून घेत असतात. हे पासबुक म्हणजे नेमकं काय असतं, असा प्रश्न तुम्हाला पडला आहे का? दोस्तानो, हे पासबुक म्हणजे तुमचे आई-बाबा किंवा आजो-आजोबा यांच्या बँकेच्या खात्यातल्या रकमेची माहिती. पैशांचे व्यवहार करायचे असतील, तर बँकेत खातं ओपन करावं लागतं हे तर तुम्हाला माहितीच असेल. हे खातं एकदा ओपन केलं, की मग कधी त्यात पैसे भरले जातात, कधी काढले जातात,

कधी कोणती व्यक्ती त्या खात्यावर पैसे पाठवते, कधी व्याज जमा होतं. या सगळ्या रकमांची माहिती हल्ली एसएमएसद्वारे येत असतेच, पण तरीही नीट तपशिलानं तो सगळा हिशेब माहिती करून घ्यायचा असेल, तर कसा घ्यायचा? त्यासाठी उपयोगी ठरतं ते पासबुक. त्यात खात्यात जमा झालेल्या रकमा, त्यातून वजा झालेल्या रकमा, जमा झालेलं व्याज या सगळ्या गोष्टींचे तपशील असतात. काही वेगळा नवीन क्रेडिट कार्ड किंवा कोणत्या कर्जासाठीही सहा महिन्यांत झालेल्या व्यवहारचे तपशील पाहिजे असतात. त्यामुळेही ते वापरतात.

- अर्थात आता अनेक बँकांच्या ऑप्सवर डिजिटल पासबुकही मिळतात. अनेक जण नेटबँकिंग वापरतात. त्यामुळे पासबुकची गरजही आणि वापरसुद्धा कमी झाला आहे, हेसुद्धा लक्षात घ्या. शिवाय त्यासाठी एवढे कागद, ते प्रिंट करण्यासाठी लागणारा वेळ खर्च कशाला करायचा असाही विचार होऊ लागला आहे हे पण लक्षात ठेवा बरं का!

'सेव्हिंग इज अर्निंग' म्हणजे 'बचत करणे म्हणजे कमावणे'

असे वाक्यचर तुम्ही कुठे तरी वाचले असतील आणि मोठे झाल्यावर तर तुम्हाला त्याची प्रचीतीसुद्धा येईलच; पण हे कसं काय बुवा? थांबा, आपण उदाहरणांनुसारच बघू. तुमच्या खोलीत पंखा आहे. तुम्ही तो सतत चालू ठेवलात, तर त्यासाठी वीज जास्त लागेल, त्याचं बिल जास्त येईल आणि अर्थातच जास्त पैसे खर्च करावे लागतील. पण हा झाला सवयीचा भाग. पंखा चोवीस तास कशाला चालू ठेवायला हवा? किंवा आपण खोलीत नसताना तो कशाला चालू ठेवायला हवा? बरोबर की नाही? **वेळोवेळी तुम्ही पंखा, ट्यूबलाइट बंद करत राहिलात, खोलीत नसताना ही उपकरणे बंद करायची सवय लावून घेतलीत, तर बिल कमी होईल आणि पैसे वाचतील. बघा, म्हणजे पैसे न कमावताही ते वाचले म्हणजे शिल्लक राहिलेच की!** म्हणजे केवळ सवय बदलून तुम्ही पैसे वाचवू शकलात- जे नंतर दुसऱ्या चांगल्या कामासाठी वापरता येतील. आहे ना भारी कल्पना!

आता तुम्हाला एक टास्क, तुम्ही अजून काय करू शकता, ज्यामुळे पैसे वाचू शकतात त्याचा विचार करा बरं.

सगळ्यांत मोठी बँक

दोस्तानो, तुम्ही अनेक बँकांची नावं वाचत असाल. स्टेट बँक ऑफ इंडिया, कॉसमॉस बँक, बँक ऑफ महाराष्ट्र वगैरे वगैरे. यातली सगळ्यात मोठी बँक कोणती माहीत आहे? स्टेट बँक ऑफ इंडिया म्हणजे एसबीआय. ही भारतातली सगळ्यात मोठी बँक. तिच्या संपूर्ण देशभरात शाखा किती आहेत....

तब्बल २८,८०२!

एनआयई बँक

घरातली बिले

दोस्तानो, तुम्हाला सगळ्या बँका किंवा एकूणच सगळ्या गोष्टींची माहिती हवी असेल, त्यात इंटरनेट असेल, तर मुळात घरातलं अर्थकारण माहिती पाहिजे, बरोबर ना? चला तर, आपण एक छोटी ऑक्टिविटी करून बघू. तुमच्या घरात दर महिन्याला कोणकोणती बिलं भरली जातात हे तुम्हाला माहीत आहे का? तुम्हाला ती माहिती झाली, तर आई-वडील वेगवेगळ्या सुविधा तुमच्यापर्यंत आणण्यासाठी किती पैसे खर्च करतात, कोणत्या गोष्टीला किती महत्त्व द्यायचं हेही तुम्हाला कळेल. चला घ्या वही-पेन आणि आई-बाबांना विचारा. त्याची यादी करा आणि दर महिन्याला या बिलांसाठी किती रक्कम खर्च होते त्याचा हिशेबपण करा. उदाहरणासाठी काही बिले इथे दिली आहेत, तुम्ही त्यात तुमच्या गोष्टी वाढवत जा.

वीज

गॅस सिलिंडर किंवा पाइपड गॅस

केबल टीव्ही

वर्तमानपत्र

मोबाईल

इंटरनेट

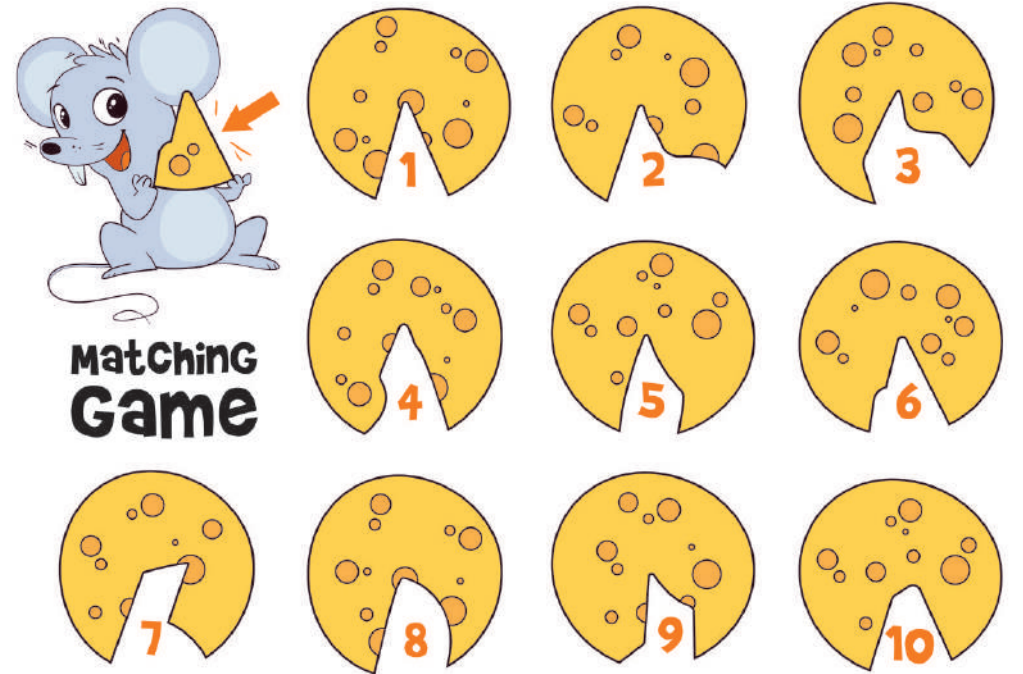
चित्रातील गाडीला पार्किंगपर्यंत जाण्याचा मार्ग दाखवा.

खालील ठोकळ्यांपैकी कोणता ठोकळा घरावर बसवल्यास घर पूर्ण होईल, ते सांगा.

उंदराच्या हातातील चीझचा तुकडा कोणत्या ठिकाणी बसेल, ते शोधा.

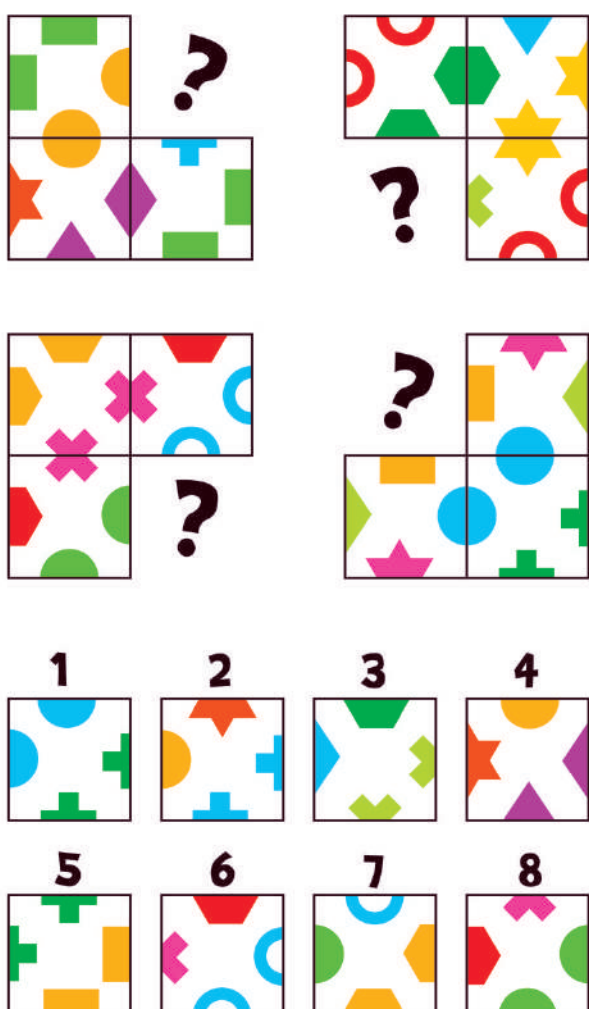
प्राण्यांची नावे ओळखून हे इंग्रजी शब्दकोडे पूर्ण करा.

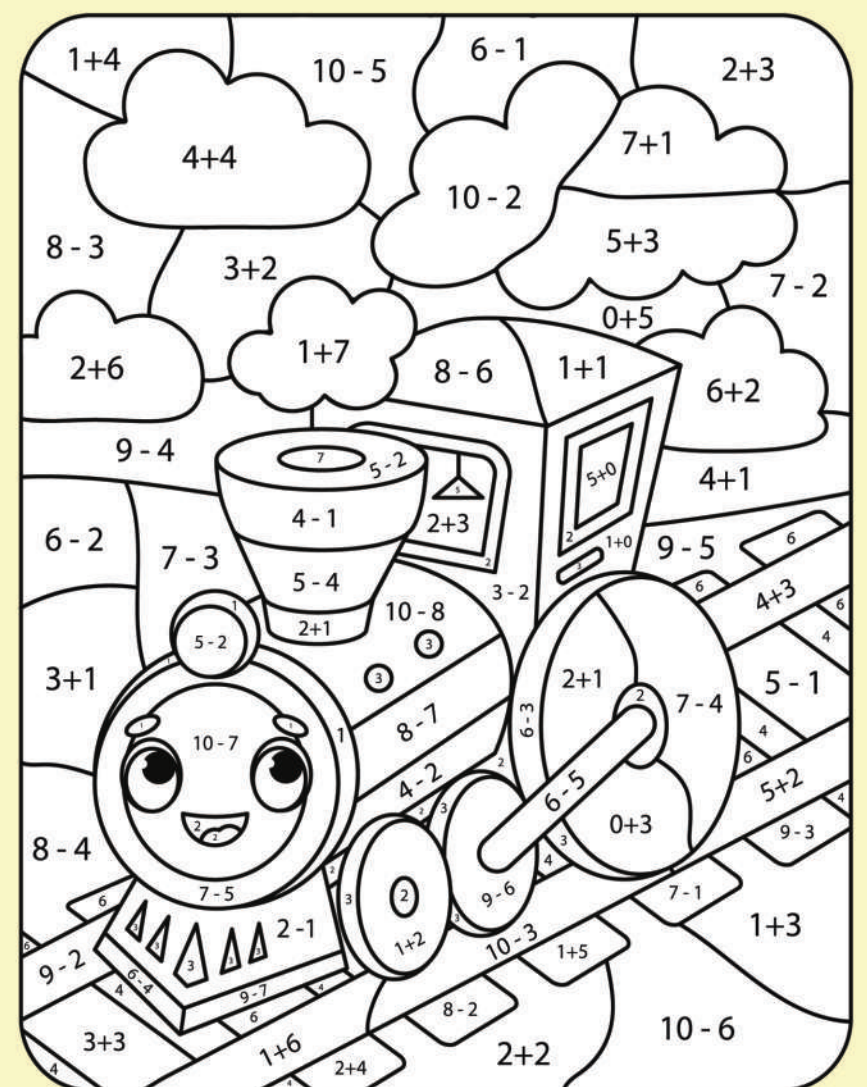
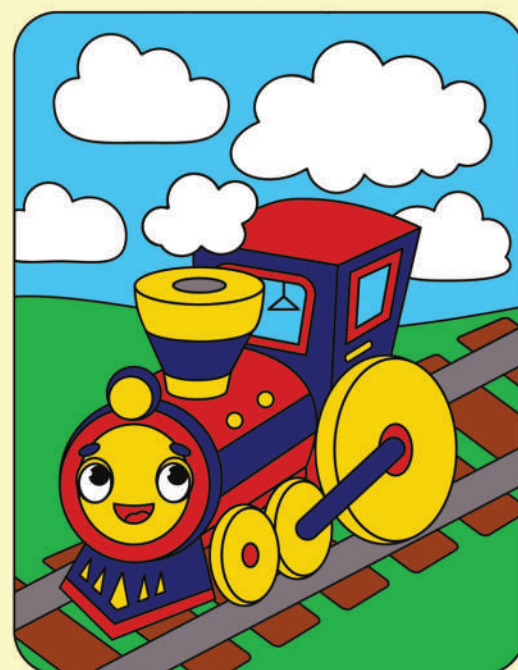
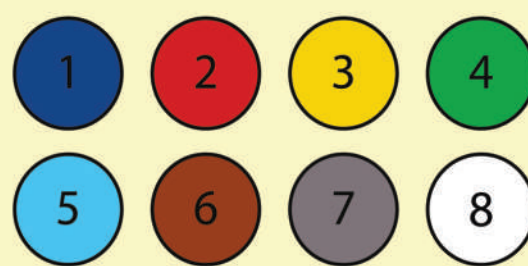
फरक ओळखा

ठोकळ्यांचे तुकडे योग्य ठिकाणी बसवा.

Count and color

बुद्धिमत्ता

आकलन आणि वर्गीकरण

पाचवी, आठवी स्काॅलरशिप व दहावी एनटीएस परीक्षा हा बुद्धिमत्ता विकसनाचा भाग आहे. या परीक्षांची काठिण्यपातळी शालेय परीक्षांपेक्षा जास्त आहे. सकाळ एनआयईमधील ही मालिका तुम्हाला परीक्षेचे स्वरूप समजून घेण्यात नक्कीच मदत करेल.

शिष्यवृत्ती
इयत्ता ५ वी

विषय : बुद्धिमत्ता चाचणी

अ. क्र.	घटक	उपघटक	भारांश
१)	आकलन	१) सूचनापालन : जोडाक्षरे, अक्षर, शब्द २) संख्यामालिका ३) इंग्रजी अक्षरमाला	८ टक्के
२)	वर्गीकरण	१) शब्दसंग्रह २) आकृत्या ३) संख्या	१० टक्के
३)	क्रम ओळखणे	१) संख्यामालिका २) आकृत्यांची मालिका ३) चिन्हांची मालिका ४) चुकीचे पद ओळखणे	१० टक्के
४)	तर्कसंगती व अनुमान	१) भाषिक : वय, तुलना, नावात बदल, नाती २) अभाषिक : आकृत्या मोजणे- त्रिकोण, चौकोन, घनाकृती ठोकळे	१२ टक्के
५)	प्रतिबिंब/प्रतिमा	१) आरशातील प्रतिमा (आकृत्या, अंक, अक्षरे) २) जलप्रतिबिंब (आकृत्या, अंक, अक्षरे)	८ टक्के
६)	समसंबंध	शब्दसंग्रह, आकृती, संख्या	१० टक्के
७)	समानपद ओळखणे	आकृत्या	४ टक्के
८)	कूट प्रश्न	१) रांगेतील स्थान २) दिशा ३) दिनदर्शिका ४) वेनआकृती ५) चौरस/वर्तुळातील संख्या	१६ टक्के
९)	गटाशी जुळणारे पद	शब्दसंग्रह, आकृती, संख्या	१० टक्के
१०)	सांकेतिक भाषा	शब्द, संख्या, चिन्हे यांचा परस्पर वापर	८ टक्के
११)	भावनात्मक व सामाजिक बुद्धिमत्ता	१) भावनात्मक बुद्धिमत्ता २) सामाजिक बुद्धिमत्ता	४ टक्के

परीक्षेसाठी पात्रता :

- विद्यार्थी शासनमान्य शासकीय/अनुदानित/विनाअनुदानित/स्वयंअर्थसहाय्यित शाळेत इयत्ता पाचवीत शिकत असावा.
- विद्यार्थी महाराष्ट्राचा रहिवासी असावा म्हणजेच पालकांचे महाराष्ट्रात किमान १५ वर्षे वास्तव्य असावे.
- या परीक्षेस बसणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे वय ११ वर्ष व दिव्यांग असेल तर १५ वर्षे हवे. वयोमर्यादेपेक्षा जास्त वय असलेल्या विद्यार्थ्यांना परीक्षेस बसता येईल, परंतु गुणवत्ता यादीत स्थान मिळणार नाही (शिष्यवृत्ती मिळणार नाही).
- आवेदनपत्रात विद्यार्थ्यांची जन्मतारीख चुकीची नोंदवल्यास विद्यार्थी गुणवत्ताधारक असूनही केवळ या चुकीमुळे शिष्यवृत्तीपासून वंचित राहतील.
- 'सीबीएसई' व 'आयसीएसई' बोर्डांचे विद्यार्थीही या परीक्षेस पात्र आहेत. या क्षेत्रातील यशस्वी विद्यार्थ्यांना फक्त प्रमाणपत्र दिले जाते. शिष्यवृत्ती देत नाही.

परीक्षा शुल्क :

	किंग मागास	दिव्यांग
१ प्रवेश	रु. ५०	रु. ५०
२ परीक्षा	रु. १५०	रु. ७५
३ एकूण	रु. २००	रु. १२५
४ विलंब	रु. ५०	रु. ५०

अतिविलंब शुल्कवरील सर्व व प्रतिदिन १० रुपये याशिवाय शाळा संलग्नता शुल्क दरवर्षी २०० रुपये शाळांनी सर्व विद्यार्थ्यांचे होणारे एकूण शुल्क ऑनलाइन पद्धतीने भरावे.

घटक : १) वाचून कल्पना व संकल्पना स्पष्ट करणे

मराठी

उपघटक : वृत्तपत्रांतील जाहिरातींवर व बातम्यांवर आधारित प्रश्न

मीरा गोविंद जाधव

बातमी :

मुंबई, दि. १२ नोव्हें : 'वर्ल्ड डायबेटिस डे' अर्थात 'जागतिक मधुमेह दिना'च्या निमित्ताने गुरुवार, दि. १४ नोव्हेंबर या दिवशी डायबेटिक असोसिएशन ऑफ इंडियाच्या वतीने धोंडूमामा साठे महाविद्यालयाच्या सभागृहात मधुमेह तपासणी शिबिर होणार आहे.

या शिबिरामध्ये वेगवेगळ्या रक्त तपासण्यांबरोबरच रक्तदाब तपासणी, नेत्र तपासणी, पावलांची तपासणी आदी तपासण्या करण्याची सोयही सवलतीच्या दरात उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. शिबिरात डॉ. सुचेता अय्यर, डॉ. रमेश गोडबोले, डॉ. जयदेव डोळे, डॉ. कल्पना जोग इ. तज्ज्ञ उपस्थित राहून मार्गदर्शन करणार आहेत. 'डायबेटिक असोसिएशन' तर्फे प्रसिद्ध होणारे 'मधुमित्र' हे मासिक, तसेच अन्य प्रकाशनेही सवलतीच्या दरात या वेळी विक्रीसाठी उपलब्ध असतील. हे शिबिर गुरुवार, दि. १४ नोव्हेंबर, सकाळी ९ ते संध्याकाळी ५ वाजेपर्यंत सर्वासाठी खुले असणार आहे.

उदा प्रश्न : या शिबिरात पुढीलपैकी कोणती तपासणी करण्यात येणार नाही ?

१) रक्तदाब तपासणी
२) रक्त तपासणी ३) नेत्र तपासणी
४) कर्ण तपासणी

■ स्पष्टीकरण : प्रश्न नीट समजून उमजून वाचल्यावर कोणती तपासणी करण्यात येणार नाही हे समजून घेतल्यावर पर्याय क्रमांक चार कर्ण तपासणी हे उत्तर बरोबर आहे.

सराव प्रश्न :

- १) मधुमेह तपासणी शिबिर कोणत्या कारणाने होणार आहे ?
- १) महाविद्यालयाचा वर्धापन दिन २) बालदिन ३) जागतिक मधुमेह दिन ४) असोसिएशनचा वर्धापन दिन
- २) शिबिरात तपासणी करण्यात आलेल्या व्यक्तींना.....
- १) सवलतीच्या दरात वर्षभर तपासणी २) सवलतीच्या दरात औषधे ३) सवलतीच्या दरात प्रकाशने ४) सवलतीच्या दरात तपासणी उपकरणे
- ३) 'वर्ल्ड डायबेटिस डे' कोणत्या दिवशी साजरा करतात ?
- १) १२ नोव्हेंबर २) १३ नोव्हेंबर ३) १४ नोव्हेंबर ४) १५ नोव्हेंबर
- ४) 'डायबेटिक असोसिएशन' तर्फे कोणते मासिक प्रसिद्ध होणार आहे ?
- १) मित्रमधु २) मधुमित्र ३) मधुप्रिय ४) मधुरा
- ५) शिबिर कोठे होणार आहे ?
- १) महाविद्यालयात २) शाळेत ३) दवाखान्यात ४) विद्यालयात
- ६) कोणत्या शिबिराचे आयोजन करण्यात आले आहे ?
- १) रक्तदान शिबिर २) नेत्रदान शिबिर ३) मधुमेह तपासणी शिबिर ४) अवयव दान शिबिर
- ७) या शिबिरात पुढीलपैकी कोणते तज्ज्ञ डॉक्टर मार्गदर्शन करणार नाहीत ?
- १) डॉ. कल्पना गोडबोले २) डॉ. सुचेता अय्यर ३) डॉ. जयदेव डोळे ४) डॉ. कल्पना जोग
- ८) हे शिबिर किती दिवस असणार आहे ?
- १) एक दिवस २) दोन दिवस ३) तीन दिवस ४) चार दिवस
- ९) हे शिबिर कोणत्या दिवशी आहे ?
- १) मंगळवार २) गुरुवार ३) बुधवार ४) शुक्रवार
- १०) या शिबिरात कोणत्या तपासण्या होणार आहेत ?
- १) रक्तदाब तपासणी २) पावलांची तपासणी ३) नेत्रतपासणी ४) वरील सर्व
- उत्तरे : १) ३, २) ३, ३) ३, ४) २, ५) १, ६) ३, ७) १, ८) १, ९) २, १०) ४

बुद्धिमत्ता

आकलन आणि वर्गीकरण

बुद्धिमत्ता चाचणीच्या आठवीच्या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांचे स्वरूप इयत्ता पाचवीप्रमाणेच असते. ही परीक्षा उत्तीर्ण होण्यासाठी आत्मविश्वास, धैर्य, सकारात्मक विचारसरणी व आढ्यानांना सामोरे जावे लागते. या प्रवासात सकाळ एनआयई तुमच्या सोबत असेलच.

शिष्यवृत्ती
इयत्ता ८ वी

विषय : बुद्धिमत्ता चाचणी

अ. क्र.	घटक	उपघटक	भारांश
१)	आकलन	१) सूचना पालन, वर्णन व मजकूर २) भाषाज्ञान ३) इंग्रजी अक्षरमाला	१० टक्के
२)	वर्गीकरण	१) शब्दसंग्रह २) आकृत्या ३) संख्या ४) वर्णमाला (इंग्रजी)	१० टक्के
३)	समसंबंध	१) शब्दसंग्रह २) आकृत्या ३) संख्या ४) वर्णमाला (इंग्रजी)	१० टक्के
४)	क्रम	१) संख्या २) आकृत्या ३) चिन्हे ४) चुकीचे पद ओळखणे ५) वर्णमाला (इंग्रजी)	१२ टक्के
५)	सांकेतिक भाषा	१) आकृत्या, अंक अक्षरे	६ टक्के
६)	लयबद्ध मांडणी	१) अक्षरांचा वापर २) चिन्हांचा वापर ३) अंकांचा वापर	६ टक्के
७)	मनोरे	१) अंकांचा वापर २) अक्षरांचा वापर	६ टक्के
८)	प्रतिबिंब/प्रतिमा	१) अंक २) अक्षरे ३) आकृती	६ टक्के
९)	तर्क व अनुमान	१) भाषिक - वय, वेळ व घड्याळ, तर्क, नाते, माहितीवरून अनुमान काढणे २) अभाषिक - घनाकृती ठोकळे, त्रिकोण व चौकोन मोजणे ३) संख्यांच्या मांडणीतील सूत्र ओळखणे	१२ टक्के
१०)	कूट प्रश्न	१) रांगेतील स्थान २) दिशांवरील प्रश्न ३) दिनदर्शिका ४) वेन आकृती ५) गणित कोडे	१२ टक्के
११)	आकृतीचे पृथक्करण	१) अपूर्ण आकृती पूर्ण करणे २) तंतोतंत आकृती ओळखणे ३) घडीच्या आकृत्या ४) लपलेली आकृती शोधणे	१० टक्के

घटक : वर्णविचार (कार्यात्मक व्याकरण)

मराठी

भारांश : ४४ टक्के, अपेक्षित प्रश्नसंख्या ०९, गुण ०२

मृणाल चतुर्भुज

भाषा हा शब्द 'भाष' या संस्कृत धातूपासून तयार झाला आहे. 'भाष्' म्हणजे 'बोलणे.'

भाषा या शब्दात बोलणे व लिहिणे या दोहोंचा अंतर्भाव होतो. भाषेतून आपले मत, विचार व्यक्त करता येतात. यामुळे आपल्या संस्कृतीचे जतन व संवर्धन होते.

वर्ण आणि वर्णमाला :

- १) आपल्या मुखातून विविध ध्वनी उमटत असतात. या मूलध्वनींनाच 'वर्ण' म्हणतात.
- काही वर्ण ध्वनी बोली स्वरूपात असतात; लिखित नसतात. उच्चारानंतर हे ध्वनी हवेत फिरून जातात, यासाठी त्यांना ध्वनिचिन्हे देऊन संबोधित केले आहे. 'वर्ण' हा भाषेचा मूल घटक आहे. मराठी भाषेत एकंदर ५० मूल वर्ण आहेत.
- २) स्वर : ज्या वर्णांचा उच्चार वर्णांच्या मदतीशिवाय म्हणजेच स्वतंत्रपणे होतो, त्यांना स्वर म्हणतात. एकूण १४ स्वर आहेत. याचे दोन प्रकार आहेत.
- १) न्हस्व स्वर २) दीर्घ स्वर

यावर आधारित प्रश्न :

- १) मुखातून निघणाऱ्या मूल ध्वनीला काय म्हणतात ?
- १) शब्द २) वर्ण ३) अक्षर ४) व्यंजन
- २) मराठी भाषेत एकूण मूल वर्ण किती आहेत ?
- १) ३५ २) २० ३) ४८ ४) ५०
- ३) ज्या वर्णांचा स्वतंत्रपणे उच्चार करता येतो त्यांना काय म्हणतात ?
- १) व्यंजन २) अक्षर ३) स्वर ४) शब्द
- ४) पुढीलपैकी न्हस्व स्वर कोणता नाही ?
- १) ऊ २) ऋ ३) ४) इ
- ५) स्वरादी : ज्या वर्णांच्या उच्चाराआधी स्वराचा उच्चार करावा लागतो, त्यांना स्वरादी म्हणतात. अनुस्वार (ं) आणि विसर्ग (ः)
- प्रश्न : १) अनुस्वार व विसर्ग यांना काय म्हणतात ?
- १) ध्वनी २) स्वरादी ३) अक्षर ४) व्यंजन ४) व्यंजने : व्यंजन या शब्दाची
- वि+अच्च् अशी असून त्याचा अर्थ 'व्यक्त करणे' असा आहे. व्यंजने ही पूर्ण उच्चारांची नसतात, हे दर्शविण्यासाठी त्यांचा पाय मोडून ती लिहितात. उदा. क्, ख् व्यंजने = क् ते छ, विशेष संयुक्त व्यंजने = क्ष, ज्ञ.
- ५) व्यंजनाचे वर्गीकरण :
- १) वर्ग २) कठोर ३) मृदू ४) अनुनासिके ५) विशेष संयुक्त व्यंजने ६) उष्मे ७) महाप्राण ८) अक्षरे व शब्द : व्यंजनात स्वर मिसळला की अक्षर होते. अर्थपूर्ण अक्षरसमूहाचा शब्द तयार होतो.
- ७) चौदाखडी ८) लिपी ९) वर्णांची उच्चारस्थाने :
- १) कंठ २) तालव्य ३) दंततालव्य ४) मूर्धन्य ५) दंत्य ६) ओष्ठ्य ७) अनुनासिके ८) कंठतालव्य ९) कंठीष्ठ्य १०) दंतोष्ठ्य

चाचणी :

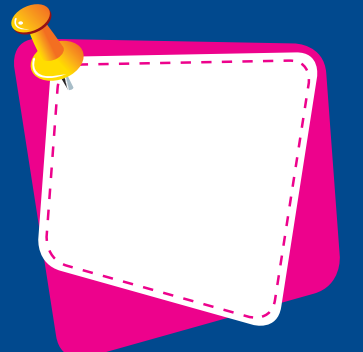
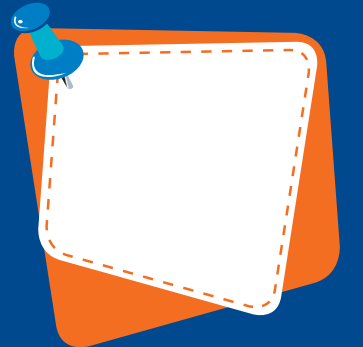
- प्रश्न १) उच्चाराच्या दृष्टीने प्, फ्, हे वर्ण कोणत्या प्रकारात मोडतात ?
- १) ओष्ठ्य २) कंठ्य ३) तालव्य ४) मूर्धन्य
- २) पुढीलपैकी मृदुवर्ण कोणता ? (फेब्रुवारी २०२३)
- १) क् २) घ् ३) ट् ४) फ्
- ३) पुढे दिलेल्या किती शब्दांची सुरुवात 'तालव्य' वर्णाने झाली आहे (फेब्रुवारी २०१७)
- १) जलैष २) चामडे ३) चवदार ४) झरा
- ६) पुढीलपैकी कंठतालव्य वर्णाची जोडी ओळखा.
- १) ओ, औ २) उ, ऊ ३) ग्, घ् ४) ए, ऐ
- ७) 'दिविजय' या शब्दात एकूण किती न्हस्व अक्षरे आहेत ?
- १) दोन २) तीन ३) पाच ४) चार
- ८) पुढील पर्यायांतील कोणत्या शब्दातील वर्णसंख्या अकरा आहे ? (दोन अचूक पर्याय निवडा) (फेब्रुवारी २०१८)
- १) ब्रह्मचर्य २) ज्ञानवृद्धी ३) अक्षरज्ञान ४) सर्वश्रुत
- ९) पुढीलपैकी धर्षक वर्ण कोणता ?
- १) प् २) स् ३) च् ४) अ

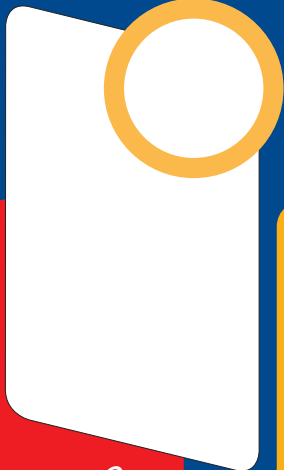
Ishan Kishan

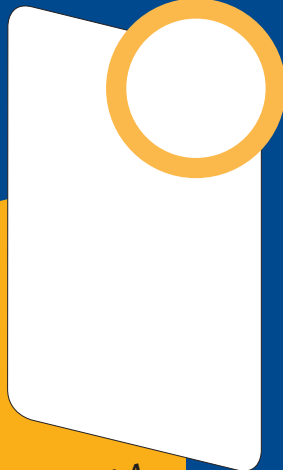
मित्रांनो, या पोस्टरसोबतच्या रिकाम्या चौकोनांत तुम्ही आठवड्यातील प्रगतीबद्दल, गमतीजमतीबद्दल, योजनांबद्दल व गृहपाठाबद्दलच्या नोंदी ठेवू शकता.

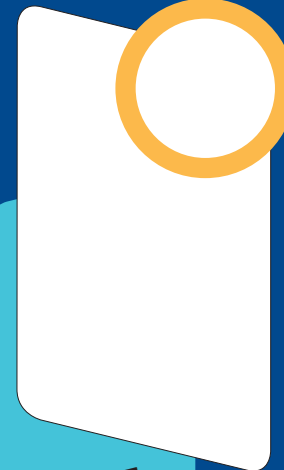
AUGUST 2023

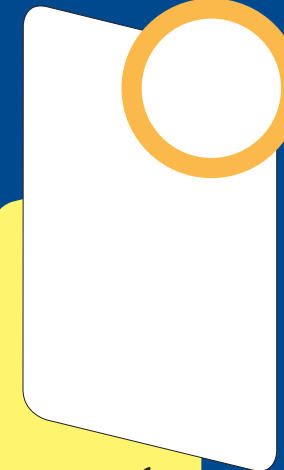
SUN 13

MON 14

TUE 15

WED 16

THU 17

FRI 18

SAT 19

